

## **Toelichting bij de Europese en Vlaamse wetgeving voor producenten van biologische producten**

# Inhoudsopgave

|                                                                       |           |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Inleiding .....</b>                                                | <b>4</b>  |
| <b>1. Plantaardige productie .....</b>                                | <b>4</b>  |
| 1.1 <i>Omschakelingsperiode</i> .....                                 | 4         |
| 1.1.1 Omschakelingsperiode van weidegronden en openluchtruimten ..... | 5         |
| 1.1.2 Vermindering van de omschakelingsperiode .....                  | 5         |
| 1.1.3 Residu van pesticiden .....                                     | 5         |
| 1.2 <i>Bodembeheer en bemesting</i> .....                             | 5         |
| 1.2.1 Biologische dierlijke mest.....                                 | 5         |
| 1.2.2 Enkelvoudige producten .....                                    | 6         |
| 1.2.3 Samengestelde producten .....                                   | 6         |
| 1.3 <i>Bestrijding van ziektes, parasieten en onkruid</i> .....       | 9         |
| 1.4 <i>Zaaizaad en plantgoed</i> .....                                | 11        |
| 1.4.1 Jong plantgoed .....                                            | 12        |
| 1.5 <i>Schoonmaak- en reinigingsmiddelen</i> .....                    | 12        |
| <b>2. Dierlijke productie .....</b>                                   | <b>13</b> |
| 2.1 <i>Omschakelingsperiode</i> .....                                 | 13        |
| 2.1.1 Individuele omschakelingsperiode.....                           | 13        |
| 2.1.2 Gefaseerde omschakeling voor melk .....                         | 13        |
| 2.1.3 Gefaseerde omschakeling voor varkens.....                       | 15        |
| 2.1.4 Gefaseerde omschakeling voor kleine herkauwers .....            | 15        |
| 2.2 <i>Herkomst en aankoop van dieren</i> .....                       | 15        |
| 2.2.1 Selectie van rassen .....                                       | 15        |
| 2.2.2 Aankoop van niet-biologische dieren: beperkt .....              | 15        |
| 2.2.3 Gangbare en biologische dieren op één bedrijf? .....            | 16        |
| 2.3 <i>Voeding</i> .....                                              | 17        |
| 2.3.1 Voeding voor jonge zoogdieren .....                             | 17        |
| 2.3.2 Ruwvoer .....                                                   | 17        |
| 2.3.3 Aangekocht krachtvoeder .....                                   | 17        |
| 2.4 <i>Omschakelingsdiervoeders</i> .....                             | 18        |
| 2.5 <i>Niet-biologische grondstoffen</i> .....                        | 18        |
| 2.6 <i>Ingangscontrole bij aankoop diervoeder</i> .....               | 18        |
| 2.7 <i>Grondgebondenheid en mestbeheer</i> .....                      | 22        |
| 2.8 <i>Dierhandelingen</i> .....                                      | 23        |
| 2.8.1 Basiskennis .....                                               | 23        |
| 2.8.2 Voortplanting .....                                             | 23        |
| 2.8.3 Ingrepen .....                                                  | 23        |
| 2.8.4 Vervoer.....                                                    | 24        |
| 2.8.5 Slachtleeftijd van het pluimvee .....                           | 24        |
| 2.9 <i>Huisvesting en buitenruimte</i> .....                          | 24        |

|           |                                                                                           |           |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 2.9.1     | Huisvesting .....                                                                         | 24        |
| 2.9.2     | Buitenruimte .....                                                                        | 25        |
| 2.9.3     | Reiniging van gebouwen en materiaal .....                                                 | 26        |
| 2.9.4     | Specifieke huisvestingsvoorschriften en dierhouderijpraktijken voor zoogdieren .....      | 27        |
| 2.10      | <i>Ziektepreventie en diergeneeskundige behandeling</i> .....                             | 29        |
| 2.10.1    | Fytotherapeutische en homeopatische behandeligen, met spoorelementen en mineralen .....   | 29        |
| 2.10.2    | Behandeling met chemisch gesynthetiseerde, allopatische geneesmiddelen, antibiotica ..... | 29        |
| 2.10.3    | Verboden behandelingen .....                                                              | 30        |
| 2.10.4    | Toegelaten behandelingen .....                                                            | 30        |
| 2.10.5    | Maximum aantal behandelingen .....                                                        | 30        |
| <b>3.</b> | <b>Bio en niet-bio productie</b> .....                                                    | <b>30</b> |
| 3.1       | <i>Plantaardige productie</i> .....                                                       | 30        |
| 3.2       | <i>Dierlijke productie</i> .....                                                          | 31        |
| 3.3       | <i>Begrazen van biopercelen door conventionele dieren</i> .....                           | 31        |
| <b>4.</b> | <b>Diverse aspecten</b> .....                                                             | <b>31</b> |
| 4.1       | <i>Transport van producten in gesloten containers</i> .....                               | 31        |
| 4.2       | <i>Opslag van niet-toegelaten stoffen</i> .....                                           | 31        |
| 4.3       | <i>Genetisch gemodificeerde organismen (GGO's)</i> .....                                  | 31        |
| 4.4       | <i>Transport van dieren</i> .....                                                         | 31        |
| <b>5.</b> | <b>Controle, sancties en premies</b> .....                                                | <b>32</b> |
| 5.1       | <i>Biocontrole in de praktijk</i> .....                                                   | 32        |
| 5.1.1     | Kennisgeving en eerste controle .....                                                     | 32        |
| 5.1.2     | Volgende controles .....                                                                  | 32        |
| 5.1.3     | Toegang tot gebouwen en documentatie .....                                                | 32        |
| 5.1.4     | Herkomstcontrole .....                                                                    | 33        |
| 5.1.5     | Teeltboek.....                                                                            | 33        |
| 5.1.6     | Veeboek .....                                                                             | 33        |
| 5.2       | <i>Sancties</i> .....                                                                     | 33        |
| 5.3       | <i>Premies</i> .....                                                                      | 34        |
| 5.3.1     | Hectaresten en terugbetaling controlekost .....                                           | 34        |
| 5.3.2     | Subsidie omschakelingsplannen en bedrijfsbegeleiding .....                                | 34        |

## Inleiding

### Productie van biologische landbouwproducten in Vlaanderen

Indien u als landbouwproducent biologische niet-verwerkte plantaardige of dierlijke producten wil produceren, bent u onderhevig aan Europese en Vlaamse wetgeving. De belangrijkste wetteksten die van toepassing zijn, zijn de verordeningen **EG 834/2007** en **EG 889/2008**, alsook het Besluit van de Vlaamse Regering (BVR) van 12/12/2008 betreffende de biologische productie en de etikettering van biologische producten. Je vindt de oorspronkelijke wetteksten op <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=157>

Wij wijzen u er op dat bovengenoemde wetteksten bindend zijn en dat u geen rechten kan ontleen aan de informatie die u in deze toelichting vindt. De bedoeling van deze toelichting is een vereenvoudigd overzicht te bieden van de specifieke vereisten voor de biologische productiemethode.

### Verplichting voor producenten van biologische producten om zich te laten controleren

Iedere producent die de termen 'biologisch', 'ecologisch', 'organisch' en hun afgeleiden (waaronder afkortingen) gebruikt of wenst te gebruiken op een etiket, in reclame of op facturen, is verplicht een erkend controleorganisme hiervan in kennis te stellen en zich te laten controleren. TÜV NORD Integra is een door de Vlaamse en Federale overheid erkend controleorganisme.

## 1. Plantaardige productie

De biologische plantaardige productie is een grondgebonden productie. Hierbij wordt gestreefd naar gesloten biologische kringlopen, desnoods via samenwerking en regionale uitwisseling van grondstoffen en mest. Een optimaal bodembeheer staat centraal, met grondbewerkings- en teeltpraktijken die erop gericht zijn de hoeveelheid organisch bodemmateriaal te handhaven of te doen toenemen, de bodemstabiliteit en de biodiversiteit van de bodem te verbeteren, en de bodemverdichting en -erosie te voorkomen.

In de regel is substraatteelt niet toegelaten. Voor witloof en kiemgroenten is er een uitzondering: deze mogen geforceerd of gehouden worden op zuiver water zonder toevoegingen. Het uitgangsmateriaal (de witloofwortels en de zaden) dienen van biologische oorsprong te zijn.

Er is ook een uitzondering voor het telen/verkoopen van kruiden in pot, die rechtstreeks aan de eindverbruiker worden verkocht. De lijst van de aromatische kruiden die **in pot aan de consument** mogen verkocht worden met verwijzing naar de biologische productiemethode, vindt u op de website van de Vlaamse overheid:

[https://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/20190429\\_lijt\\_aromatische\\_kruiden\\_bio.pdf](https://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/20190429_lijt_aromatische_kruiden_bio.pdf)

### 1.1 Omschakelingsperiode

Vooraleer een plantaardige product biologisch mag genoemd worden, moet het perceel waarop het geteeld is een omschakelingsperiode doorlopen. De omschakelingsperiode gaat ten vroegste in wanneer de marktdeelnemer van zijn activiteit kennis heeft gegeven en zijn biologisch bedrijf aan het controlesysteem heeft onderworpen.

De duur van deze omschakelingsperiode is:

- voor éénjarige gewassen: twee jaar vóór het zaaien van het gewas;
- voor grasland en blijvende voedergewassen: twee jaar vóór het oogsten;
- voor andere blijvende gewassen, is dit drie jaar vóór de oogst.

Producten van plantaardige oorsprong, geoogst **gedurende** de eerste twaalf maand van de omschakeling, moeten als verkocht worden zonder verwijzing naar bio of bio in omschakeling.

Producten geoogst **na** de eerste twaalf maanden van omschakeling mogen verkocht worden als producten in omschakeling naar de biologische landbouw. Deze producten mogen als vermelding hebben: **‘in de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product’**.

#### 1.1.1 Omschakelingsperiode van weidegronden en openluchtruimten

De omschakelingsperiode van weidegronden en openluchtruimten gebruikt door niet-herbivore soorten kan worden beperkt tot één jaar. Deze periode kan verkort worden tot 6 maanden indien geen enkel product dat niet voor gebruik in de biologische landbouw toegestaan is, werd gebruikt en na toelating van TÜV NORD Integra.

#### 1.1.2 Vermindering van de omschakelingsperiode

Indien vóór de kennisgeving van het perceel gedurende ten minste drie jaar geen producten gebruikt werden die verboden zijn in de biologische landbouw, kan de Vlaamse overheid deze periode erkennen als omschakelingsperiode, in zoverre deze percelen deel uit maken van een gelijkwaardige productie. Bovendien moet tenminste één onafhankelijke partij dit kunnen bevestigen.

Voor biopercelen of voor percelen in omschakeling die behandeld werden met producten die niet voor gebruik in de biologische landbouw zijn toegestaan, kan ook een vermindering van omschakeling gelden als deze behandeling wettelijk verplicht was of gedaan werd in het kader van erkend wetenschappelijk onderzoek. Voor het verlenen van deze vermindering, zal de Vlaamse overheid rekening houden met de afbraak van het betrokken product.

#### 1.1.3 Residu van pesticiden

De Vlaamse overheid kan in bepaalde gevallen beslissen om de omschakelingsperiode te verlengen voor grond die is verontreinigd met producten die niet voor gebruik in de biologische landbouw zijn toegestaan.

### 1.2 Bodembeheer en bemesting

De vruchtbaarheid en de biologische activiteit van de bodem worden gehandhaafd en verbeterd

- door meerderjarige vruchtwisseling, met onder meer vlinderbloemigen en andere groenbemestingsgewassen;
- door toepassing van dierlijke mest of organisch materiaal, bij voorkeur gecomposteerd en van biologische productie.

Om de algemene bodemgesteldheid, de beschikbaarheid van nutriënten in de bodem of in de gewassen te verbeteren of het composteren te versnellen, mag gebruik worden gemaakt van passende preparaten op basis van micro-organismen of planten. Ook biodynamische preparaten zijn toegestaan.

#### 1.2.1 Biologische dierlijke mest

Er wordt bij voorkeur biologische dierlijke mest gebruikt. Indien niet voldoende biologische mest voorhanden is mogen biologische landbouwbedrijven ook samenwerkingsregelingen treffen met andere bedrijven en ondernemingen die de voorschriften inzake de biologische productie respecteren.

De totale gebruikte hoeveelheid dierlijke mest mag niet groter zijn dan 2 GVE/ha d.w.z 170 kg stikstof per jaar per ha. Dit is het jaarlijks gemiddelde op bedrijfsniveau inclusief de dierlijke mest van het eigen bedrijf en de aangevoerde dierlijke mest. Hierbij wordt rekening gehouden met de totale biologische bedrijfsoppervlakte. Sinds 1 januari 2018 is het verplicht dat minimaal 20% van de gebruikte stikstof uit

dierlijke mest van biologische oorsprong is. Dit wordt berekend aan de hand van de hoeveelheid gebruikte kilogrammen stikstof.

Wanneer de hierboven voorziene maatregel niet volstaat om aan de voedingsbehoefte van de planten te voldoen, mag in de biologische productie slechts gebruik worden gemaakt van de meststoffen en bodemverbeteringsmiddelen vermeld in Tabel 1.

De marktdeelnemer dient bewijsstukken bij te houden waarin de noodzaak van het gebruik van dergelijke producten worden aangetoond. Ook dient aangetoond te worden dat deze producten toegelaten zijn in de biologische landbouw.

### 1.2.2 Enkelvoudige producten

Als de benaming van de meststof duidelijk vermeld staat op factuur of leveringsbon, kan u hierop vertrouwen om na te gaan of het product al dan niet is toegelaten.

### 1.2.3 Samengestelde producten

Bij gebruik van deze meststoffen dienen op het etiket alle ingrediënten vermeld te staan. Alleen zo kan u nagaan of het om een toegelaten product gaat.

**Tabel 1: Toegelaten meststoffen en bodemverbeteringsmiddelen (= Bijlage I uit EG 889/2008)**

| Producten (samengestelde of enkelvoudige) die uitsluitend de hieronder opgesomde stoffen bevatten                                                       | Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Stalmest                                                                                                                                                | Product, bestaande uit een mengsel van dierlijke mest en plantaardig materiaal (strooisel). Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Gedroogde stalmest en gedehydrateerde pluimveemest                                                                                                      | Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Gecomposteerde dierlijke mest, met inbegrip van pluimveemest en gecomposteerde stalmest                                                                 | Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Biogasdigestaat dat dierlijke bijproducten bevat die zijn covergist met materiaal van plantaardige of dierlijke oorsprong als opgenomen in deze bijlage | De dierlijke bijproducten (met inbegrip van bijproducten van wilde dieren) van categorie 3, en de inhoud van het maag-darmkanaal van categorie 2 (categorieën 2 en 3 als gedefinieerd in Verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad)(*) mogen niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen. De procedés moeten in overeenstemming zijn met Verordening (EU) nr. 142/2011 van de Commissie. Niet toepassen op de eetbare delen van het gewas. |
| Vloeibare dierlijke mest                                                                                                                                | Mag worden gebruikt na gecontroleerde vergisting en/of adequate verdunning. Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Turf                                                                                                                                                    | Mag alleen worden gebruikt voor tuinbouw (groenteteelt, sierteelt, boomteelt, boomkwekerij).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Paddenstoelensubstraatafval                                                                                                                             | Het oorspronkelijke substraat mag alleen producten bevatten die in deze bijlage voorkomen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Wormencompost en uitwerpselen van insecten                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Guano                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Gecomposteerd of vergist mengsel van plantaardig materiaal                                                                                              | Product op basis van mengsels van plantaardig materiaal dat is gecomposteerd of anaeroob is vergist voor de productie van biogas                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|                                                                                         |                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| De onderstaande producten of bijproducten van dierlijke oorsprong: bloedmeel            | 1) Maximumconcentratie chroom (VI) in mg/kg droge stof: niet detecteerbaar                                                                                                                                  |
| bloedmeel                                                                               | 2) Niet toepassen op de eetbare delen van het gewas.                                                                                                                                                        |
| hoefmeel                                                                                |                                                                                                                                                                                                             |
| hoornmeel                                                                               |                                                                                                                                                                                                             |
| beendermeel of ontlijmd beendermeel                                                     |                                                                                                                                                                                                             |
| vismeeel                                                                                |                                                                                                                                                                                                             |
| vleesmeel                                                                               |                                                                                                                                                                                                             |
| verenmeel, haarmeel en chiquetmeel                                                      |                                                                                                                                                                                                             |
| wol                                                                                     |                                                                                                                                                                                                             |
| pels (*)                                                                                |                                                                                                                                                                                                             |
| haren                                                                                   |                                                                                                                                                                                                             |
| zuivelproducten                                                                         |                                                                                                                                                                                                             |
| gehydrolyseerde eiwitten (**)                                                           |                                                                                                                                                                                                             |
| Producten en bijproducten van plantaardige oorsprong voor bemesting                     | Voorbeelden: meel van koeken van oliehoudende zaden, cacaodoppen, moutkiemen                                                                                                                                |
| Gehydroliseerde eiwitten van plantaardige oorsprong                                     |                                                                                                                                                                                                             |
| Zeewier en zeewierproducten                                                             | Uitsluitend verkregen door:<br>i) fysische behandelingen met inbegrip van dehydratatie, bevrozing en vermalen;<br>ii) extractie met water of met zure en/of basische waterige oplossingen;<br>iii) gisting. |
| Zaagsel en schaafsel                                                                    | Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld.                                                                                                                                                          |
| Gecomposteerde boomschors                                                               | Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld.                                                                                                                                                          |
| Houtas                                                                                  | Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld.                                                                                                                                                          |
| Zacht natuurlijk fosfaat                                                                | Product omschreven in punt 7 van bijlage I, A.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003 van het Europees Parlement en de Raad (**).<br>Cadmiumgehalte ten hoogste 90 mg/kg P205.                                 |
| Aluminiumcalciumfosfaat                                                                 | Product omschreven in punt 6 van bijlage I, A.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003.<br>Cadmiumgehalte ten hoogste 90 mg/kg P205.<br>Mag alleen worden gebruikt op basische gronden (pH > 7,5)               |
| Fosfaatslakken                                                                          | Product omschreven in punt 1 van bijlage I, A.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003                                                                                                                          |
| Ruw kalizout of kainiet                                                                 | Product omschreven in punt 1 van bijlage I, A.3 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003                                                                                                                          |
| Kaliumsulfaat dat mogelijk magnesiumzout bevat                                          | Door een fysisch extractieproces uit ruw kalizout verkregen product, dat mogelijk ook magnesiumzouten bevat. (bijv patentkali)                                                                              |
| Vinasse en vinasse-extracten                                                            | Met uitsluiting van ammoniakhoudende vinasse.                                                                                                                                                               |
| Calciumcarbonaat (krijt, mergel, gemalen kalksteenrots, kalkwier, fosfaathoudend krijt) | Uitsluitend van natuurlijke oorsprong.                                                                                                                                                                      |
| Calcium- en magnesiumcarbonaat                                                          | Uitsluitend van natuurlijke oorsprong. (bijvoorbeeld: magnesiumhoudend krijt, gemalen magnesium, kalksteenrots)                                                                                             |

|                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Schelpafval                                                                                                               | Alleen afkomstig uit de duurzame visserij, als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt 7 van Verordening (EU) nr. 1380/2013, of uit de biologische aquacultuur                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Eierschalen                                                                                                               | Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Magnesiumsulfaat (kieseriet)                                                                                              | Uitsluitend van natuurlijke oorsprong.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Calciumchloride-oplossing                                                                                                 | Bladbehandeling bij appelbomen, nadat calciumgebrek is aangetoond.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Calciumsulfaat (gips)                                                                                                     | Product omschreven in punt 1 van bijlage I, D bij Verordening (EG) nr. 2003/2003<br>Uitsluitend van natuurlijke oorsprong.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Industriekalk afkomstig van de suikerproductie                                                                            | Bijproduct van de suikerproductie op basis van suikerbieten en suikerriet                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Industriekalk afkomstig van de vacuümproductie van zout                                                                   | Bijproduct van de vacuümproductie van zout, verkregen uit kalksteen uit de bergen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Elementaire zwavel                                                                                                        | Product omschreven in bijlage I, D.3 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Spoorelementen                                                                                                            | Anorganische micronutriënten als opgenomen in deel E van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 2003/2003 ***                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Natriumchloride                                                                                                           | Uitsluitend steenzout.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Steenmeel en klei                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Leonardiet (ruw organisch sediment dat rijk is aan humuszuren)                                                            | Alleen indien verkregen als bijproduct van mijnactiviteiten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Humus- en fulvinezuren                                                                                                    | Alleen indien verkregen uit anorganische zouten/oplossingen met uitzondering van ammoniumzouten; of verkregen uit drinkwaterzuivering                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Xyliet                                                                                                                    | Alleen indien verkregen als bijproduct van mijnactiviteiten (bv. bijproduct van de winning van bruinkool)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Chitine (polysaccharide verkregen uit de schaal van schaaldieren)                                                         | Alleen indien afkomstig uit de duurzame visserij, als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt 7, van Verordening (EG) nr. 1380/2013, of uit de biologische aquacultuur                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Uit zoetwaterlichamen afkomstig organisch rijk sediment dat wordt gevormd in een zuurstofvrije omgeving (bv. sapropelium) | Alleen organische sedimenten die bijproducten van het beheer van zoetwaterlichamen zijn of zijn geëxtraheerd uit voormalige zoetwatergebieden.<br>Het aquatische systeem dient zo weinig mogelijk gevolgen van de extractie te ondervinden.<br>Alleen sedimenten afkomstig van bronnen die vrij zijn van verontreiniging door pesticiden, persistente organische verontreinigende stoffen en op petroleum lijkende stoffen<br>Maximumconcentratie in mg/kg droge stof: cadmium: 0,7; koper: 70; nikkel: 25; lood: 45; zink: 200; kwik: 0,4; chroom (totaal): 70; chroom (VI): niet detecteerbaar |



|                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Biochar – pyrolyseproduct gemaakt van allerlei organische materialen van plantaardige oorsprong en toegepast als bodemverbeteringsmiddel | Alleen van plantaardige materialen, onbehandeld of behandeld met in bijlage II vermelde producten<br>Maximumwaarde van 4mg polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) per kg droge stof (DS). Deze waarde wordt om de twee jaar geëvalueerd, gelet op het risico van accumulatie bij veelvoudige toepassingen. |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

\* Verordening (EU) nr. 142/2011 van de Commissie van 25 februari 2011 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot uitvoering van Richtlijn 97/78/EG van de Raad wat betreft bepaalde monsters en producten die vrijgesteld zijn van veterinaire controles aan de grens krachtens die richtlijn (PB L 54 van 26.2.2011, blz. 1)

\*\* Verordening (EU) nr. 2003/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 inzake meststoffen (PB L 304 van 21.11.2003, blz. 1)

\*\*\* lijst toegelaten spoorelementen:

Boor: Boorzuur, Natriumboraat, Calciumboraat, Boorethanolamine

Kobalt: Kobaltzout, Kobaltchelaat, Kobaltmeststof

Koper: Koperzout, Koperoxide, Koperhydroxide, Koperchelaat

IJzer: IJzerzout, IJzerchelaat

Mangaan: Mangaanzout, Mangaanchelaat, Mangaanoxide.

Molybdeen: Natriummolybdaat, Ammoniummolybdaat

Zink: Zinkzout, Zinkchelaat, Zinkoxide

### 1.3 Bestrijding van ziektes, parasieten en onkruid

Voor het voorkomen van schade door plagen, ziekten en onkruid wordt in de eerste plaats vertrouwd op:

- de bescherming door natuurlijke vijanden
- de keuze van soorten en rassen
- vruchtwisseling
- teelttechnieken
- thermische processen

Wanneer deze toepassingen niet volstaan om de planten adequaat tegen plagen en ziekten te beschermen, mag in de biologische productie slechts gebruik worden gemaakt van de hieronder opgesomde producten (Tabel 2) De marktdeelnemers houden bewijsstukken bij waarin de noodzaak van het gebruik van dergelijke producten wordt aangetoond.

Alle in deze bijlage vermelde stoffen moeten ten minste voldoen aan de algemene gebruiksvoorwaarden die gelden voor alle gewasbeschermingsmiddelen ([www.fytoweb.be](http://www.fytoweb.be)). Als voor de biologische productie restrictievere voorwaarden gelden, zijn deze in de tweede kolom van elke tabel vermeld.

**Tabel 2: toegelaten plantbeschermingsmiddelen**

| Omschrijving                                                  | Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden |
|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| <b>1. Stoffen van plantaardige of van dierlijke oorsprong</b> |                                                        |
| Azadirachtine, geëxtraheerd uit Azadirachta indica (neemboom) |                                                        |

|                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Allium sativum (knoflookextract)                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Bijenwas                                                                                                                                                       | Enkel als afdekkingsmiddel voor snoeiwonden/wondbeschermer.                                                                                                                                                                                                                   |
| COS-OGA                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Gehydrolyseerde eiwitten met uitzondering van gelatine                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Laminarine                                                                                                                                                     | Kelp moet hetzij biologisch worden geteeld overeenkomstig artikel 6 quinquies hetzij duurzaam worden geoogst overeenkomstig artikel 6 quater                                                                                                                                  |
| Maltodextrine                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Feromonen                                                                                                                                                      | Alleen in vallen en verstuivers                                                                                                                                                                                                                                               |
| Plantaardige oliën                                                                                                                                             | Alle toepassingen zijn toegestaan, behalve gebruik als herbicide                                                                                                                                                                                                              |
| Pyrethrinen                                                                                                                                                    | alleen van plantaardige oorsprong                                                                                                                                                                                                                                             |
| Kwassie*, geëxtraheerd uit Quassia amara                                                                                                                       | Enkel als Insecticide, afweermiddel                                                                                                                                                                                                                                           |
| Salix spp. cortex (ook wilgenschorsextract genoemd)                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Terpenen (euginol, geraniol en thymol)                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Op geur gebaseerde afweermiddelen van dierlijke of van plantaardige oorsprong/schapenvet                                                                       | Alleen op niet-eetbare delen van het gewas en indien het gewasmateriaal niet wordt ingeslikt door schapen of geiten                                                                                                                                                           |
| <b>2. Basisstoffen</b>                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Basisstoffen op basis van levensmiddelen (met inbegrip van lecithinen, sacharose, fructose, azijn, wei, chitosanhydrochloride (***) en Equisetum arvense enz.) | Enkel basisstoffen als gedefinieerd in artikel 23 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 (***) die levensmiddelen zijn volgens de definitie in artikel 2 van Verordening (EG) nr. 178/2002 en die van plantaardige of dierlijke oorsprong zijn<br>Niet voor gebruik als herbicide |
| <b>3. Micro-organismen of door micro-organismen geproduceerde of van micro-organismen afgeleide stoffen</b>                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Micro-organismen                                                                                                                                               | Niet afkomstig van GGO's                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Spinosad                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Cerevisaan                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>3. Andere dan de in punt 1 en 2 en 3 vermelde stoffen</b>                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Aluminiumsilicaat (kaolien)                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Calciumhydroxide                                                                                                                                               | Als fungicide, enkel bij fruitbomen, ook in kwekerijen, voor de bestrijding van Nectria galligena                                                                                                                                                                             |

|                                                                                                                           |                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Koolstofdioxide                                                                                                           |                                                                                                                                         |
| Koperverbindingen in de vorm van koperhydroxide, koperoxychloride, koperoxide, Bordeauxse pap en tribasische kopersulfaat |                                                                                                                                         |
| Diammoniumfosfaat                                                                                                         | Alleen als lokmiddel in vallen                                                                                                          |
| Ethyleen                                                                                                                  |                                                                                                                                         |
| Vetzuren                                                                                                                  | Alle toepassingen zijn toegestaan, behalve gebruik als herbicide                                                                        |
| ijzerfosfaat (ijzer-III-orthofosfaat)                                                                                     | Aan de oppervlakte tussen de planten te dispergeren bereidingen                                                                         |
| Waterstofperoxide                                                                                                         |                                                                                                                                         |
| Kieselgoer (diatomeeënaarde)                                                                                              |                                                                                                                                         |
| Californische pap (calciumpolysulfide)                                                                                    |                                                                                                                                         |
| Paraffineolie                                                                                                             |                                                                                                                                         |
| Kalium- en natriumwaterstofcarbonaat (ook kaliumbicarbonaat/natriumbicarbonaat genoemd)                                   |                                                                                                                                         |
| Pyretrumderivaten (alleen deltametrine of lambdacyhalotrine)                                                              | Alleen in vallen met specifieke lokmiddelen; uitsluitend ter bestrijding van <i>Bactrocera oleae</i> en <i>Ceratitis capitata</i> Wied. |
| Kwartzand                                                                                                                 |                                                                                                                                         |
| Natriumchloride                                                                                                           | Alle toepassingen zijn toegestaan, behalve gebruik als herbicide                                                                        |
| Zwavel                                                                                                                    |                                                                                                                                         |

\* producten momenteel zonder erkenning in België

\*\*Afkomstig uit de duurzame visserij of de biologische aquacultuur

\*\*\*Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen (PB L 309 van 24.11.2009, blz. 1).

#### 1.4 Zaaizaad en plantgoed

Het zaaizaad en het vegetatief teeltmateriaal moeten afkomstig zijn van biologische landbouw: eveneens kan er gebruik gemaakt worden van uitgangsmateriaal afkomstig van een productie-eenheid die zich in de fase van omschakeling naar de biologische landbouw bevindt.

Niettemin is het mogelijk toestemming te krijgen om niet-biologisch zaaizaad of niet-biologisch vegetatief teeltmateriaal te gebruiken indien er geen biologisch zaaizaad of vegetatief teeltmateriaal beschikbaar is.

Indien u gebruik wenst te maken van zaaizaad of vegetatief materiaal (stekken, bloembollen, struiken, bomen, enz.) afkomstig uit de gangbare landbouw, moet hiervoor een ontheffing gevraagd worden aan TÜV NORD Integra. Deze ontheffing dient u te hebben voordat u zaait of plant. De beschikbaarheid van de zaden en vegetatief teeltmateriaal in België is te raadplegen in de online databank <http://www.organicxseeds.be>. Deze databank wordt continu aangepast doordat leveranciers soorten en rassen inschrijven die biologisch beschikbaar zijn in België.

Opgelet: **individuele ontheffingen** kunnen enkel gegeven worden onder bepaalde motieven. Het is

verplicht om een motief te geven. De voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning voor gangbaar zaad- of plantgoed is te vinden via deze link:

[https://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/lijst\\_zaaizaad.pdf](https://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/lijst_zaaizaad.pdf)

Voor soorten die weinig beschikbaar zijn in de biologische landbouw, kunnen de lidstaten **vereenvoudigde ontheffingen** toekennen. De soorten die hieronder vallen, staan aangeduid op OrganicXSeeds . Indien u één van deze soorten wenst te gebruiken, hoeft u geen ontheffingsverzoek in te dienen bij TÜV NORD Integra. Een gewone melding (via de website organicxseeds met uw persoonlijke login, of via onze website <https://www.integra-certification.be/ontheffing-nl>) volstaat dan. Deze melding dient wel te gebeuren alvorens u gebruik maakt van het aangekochte uitgangsmateriaal.

De reglementering hieromtrent is te vinden op de website van het Departement Landbouw en Visserij via volgende link: <https://lv.vlaanderen.be/nl/bio/wetgeving/vergunningen/vergunning-gebruik-niet-biologisch-zaaizaad-en-pootgoed>

U kunt de databank zelf raadplegen of informatie vragen aan TÜV NORD Integra. Onze administratie baseert zich op de databank om de ontheffingsaanvraag goed te keuren. Deze kan enkel worden gegeven voor uitgangsmateriaal dat niet behandeld is met fytofarmaceutische stoffen die niet toegelaten zijn in de biologische landbouw. Ook zaad en ander vegetatief teeltmateriaal, geproduceerd door genetisch gewijzigde organismen en/of hun bijproducten, is verboden.

Zaad- of pootgoed kan u aankopen bij een andere leverancier (bv. een collega-landbouwer) die niet ingeschreven is in de database of hun eigen zaden of pootgoed gebruiken, op voorwaarde dat deze zaden of planten afkomstig zijn uit de gecontroleerde biologische landbouw en op voorwaarde dat er ook wordt voldaan aan de algemene regelgeving van uitgangsmateriaal (hoevezaaizaad).

Voor aardbeien bestaan er specifieke regels voor het gebruik van niet-biologisch uitgangsmateriaal. Toelating is enkel nog mogelijk onder volgende voorwaarden:

- de stekken werden gestekt in biologische stekgrond en niet behandeld met niet-toegelaten middelen (nvt voor verse plant)
- de daaruit voortgekomen plugplanten worden vervolgens vóór 1 september (voor junidragers) en vóór 1 november (voor doordragers) geplant op een perceel dat de omschakelingsperiode heeft doorlopen. In plaats van stekken, kan u ook nog verse planten (met naakte wortel) aankopen, maar onder dezelfde voorwaarden.
- de verdere productie gebeurt volledig conform de biologische productiemethode

U moet, zoals bij zaaigoed en pootgoed, een aanvraag indienen bij TÜV NORD Integra en verklaren dat het teeltmateriaal niet verkrijgbaar is in biologische kwaliteit.

#### 1.4.1 Jong plantgoed

Jong plantgoed en zaailingen die in hun geheel geplant worden voor biologische productie (bv. tomaten, prei, bloemkool, sla) moeten afkomstig zijn van de biologische landbouw

### 1.5 Schoonmaak- en reinigingsmiddelen

In de biologische plantaardige productie mogen enkel schoonmaak- en reinigingsmiddelen gebruikt worden die opgenomen zijn in de biocidenlijst en enkel indien deze niet in contact komen met de bodem.

## 2. Dierlijke productie

De Europese wetgeving bepaalt normen voor de dierlijke productie in het algemeen, alsook meer specifieke normen voor runderen, paarden, schapen, geiten, varkens, pluimvee en bijen. Hier worden de normen voor runderen, paarden, schapen, geiten, varkens, legkippen en mestkippen besproken. De Vlaamse wetgeving voorziet ook de productienormen voor opfokpoeljen, konijnen, struisvogels en hertachtigen.

De biologische veeteelt is een grondgebonden activiteit. Alle dieren moeten beschikken over een uitloop en het aantal dieren per oppervlakte-eenheid moet beperkt worden om te zorgen voor een geïntegreerd beheer van dierlijke en plantaardige productie op de productie-eenheid. Op die manier kan elke vorm van verontreiniging zoveel mogelijk beperkt worden, namelijk van bodem, oppervlaktewater en grondwater. De omvang van de veestapel moet in nauw verband staan met de oppervlakte die beschikbaar is om overbegrazing en erosie te vermijden en het uitrijden van dierlijke mest mogelijk te maken om zo schadelijke gevolgen voor het milieu tegen te gaan.

### 2.1 Omschakelingsperiode

Wanneer de omschakeling gelijktijdig voor de gehele productie-eenheid plaatsvindt, is de omschakelingsperiode 24 maanden voor alle producten. Daarenboven moet u alle regels van de bioproduktie toepassen vanaf het begin van de omschakeling met als enige uitzondering het gebruik van voeder dat geproduceerd werd op het eigen bedrijf en dat nog aanwezig is van vóór de start van de omschakeling.

#### 2.1.1 Individuele omschakelingsperiode

Aankoop van niet-biologische dieren nadat uw bedrijf al begonnen is met de biologische productiemethode, kan enkel onder een aantal voorwaarden. Deze voorwaarden vindt u terug in Tabel 5 bij punt 2.2. Deze aangekochte dieren dienen dan volgende omschakelingsperiode (zie Tabel 3) te doorlopen.

**Tabel 3: Individuele omschakelingsperiodes**

| Diersoort                                                               | Omschakelingsperiode                           |
|-------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| Paardachtigen en runderen, incl. buffel en bizon voor de vleesproductie | 12 maanden en minimaal driekwart van hun leven |
| Dieren voor melkproductie                                               | 6 maanden                                      |
| Kleine herkauwers en varkens                                            | 6 maanden                                      |
| Pluimvee voor vleesproductie, < 3 dagen oud aangekocht                  | 10 weken                                       |
| Pluimvee voor eierproductie                                             | 6 weken                                        |
| Struisvogels                                                            | 8 maanden                                      |
| Konijnen                                                                | 4 maanden                                      |

#### 2.1.2 Gefaseerde omschakeling voor melk

Een volledige gelijktijdige omschakeling van een bedrijf neemt normaal 24 maanden in beslag. In Vlaanderen is voor melkvee er een regeling uitgewerkt waarbij de omschakeling van de percelen en van de dieren in fases gebeurt. In de eerste fase worden de percelen aangemeld voor biologische productie. In de tweede fase worden de melkgevendende dieren aangemeld. Dit is ten vroegste twaalf

maanden na de percelen. De eerste twaalf maanden zijn nodig om aan alle vereisten te kunnen voldoen voor de voeding voor de dieren. Hieronder volgt een beknopt overzicht van de belangrijkste eisen. Voor een volledig overzicht van voedervereisten verwijzen we graag naar punt 2.3 tot 2.6 van deze toelichting.

Een uitgebreide toelichting omtrent de gefaseerde omschakeling van dieren, vindt u op de website van het Departement Landbouw en Visserij, via deze link:

<https://lv.vlaanderen.be/nl/bio/wetgeving/de-wetgeving-toegelicht>

Het rantsoen van de dieren moet bestaan uit biologische voeders, of voeders geproduceerd in het tweede jaar omschakeling van de eigen percelen.

Voeder van eigen bedrijf, afkomstig van blijvende teelten (grasland) of eiwitrijk voeder (klaver, luzerne, erwten) geproduceerd in de eerste twaalf maanden omschakeling van de percelen, kan gebruikt worden in het rantsoen van de omschakelende dieren tot een totaal van 20% van dat rantsoen op jaarbasis berekend (% droge stof). Energierijke teelten zoals bijvoorbeeld maïs, geproduceerd in de eerste 12 maanden omschakeling, mogen geen deel uitmaken van het rantsoen.

Voeder afkomstig van andere bedrijven moet biologisch zijn of van percelen van tweede jaar omschakeling. Deze omschakelingsvoeders mogen maximaal 30% van het rantsoen uitmaken.

In de praktijk start de omschakelingsperiode van de percelen best rond april-mei. Op die manier kunnen na twaalf maanden de koeien aangemeld worden voor biologische productie. De dieren hebben dan direct toegang tot een weide die in het tweede jaar omschakeling is, en dus toegelaten in het rantsoen. De rest van het rantsoen moet dan bestaan uit bio (kracht)voeder, of eigen voeder uit de eerste twaalf maanden (van blijvende teelten of eiwitrijk voeder) tot 20% van het rantsoen. Om de omschakelingsperiode van de dieren te erkennen, moet ook aan alle andere eisen van het bio lastenboek zijn voldaan zoals beschreven in deze toelichting (huisvesting, mineralen, strooisel, diergeneeskunde, enz.).

Na zes maanden, kan de melk van deze dieren dan als biologisch worden gecertificeerd. Let wel, deze periode is enkel voor de melk afkomstig van deze dieren, niet voor het vlees.

#### **Wat met de omschakelingstermijn van de dieren zelf?**

De dieren die bestemd zijn voor de vleesproductie en bij de start van de omschakelingsperiode aanwezig zijn, moeten ook de voorziene omschakelingsperiode doorlopen (twaalf maanden en driekwart van hun leven). Een kalf dat geboren is na de omschakelingstermijn van 6 maanden is wel onmiddellijk van bij de geboorte een biologisch kalf. Een kalf dat tijdens de omschakelingstermijn van 6 maanden is geboren, is pas bio na 12 maanden.

Onderstaande tabel vat samen welke voeders u mag gebruiken voor biologisch rundvee of rundvee in omschakeling:

**Tabel 4: Gebruik ruwvoer**

| Soort voeder                                                                    | Herkomst                | Gebruik     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------|
| blijvende teelten of eiwitrijke (meng-)teelten van eerste 12 maand omschakeling | enkel van eigen bedrijf | tot 20% ds  |
| ruwvoederteelten van het tweede jaar omschakeling                               | eigen bedrijf           | tot 100% ds |
|                                                                                 | aangekocht              | tot 30% ds  |

### 2.1.3 Gefaseerde omschakeling voor varkens

Indien u het varkensbedrijf gefaseerd wil omschakelen, gelden volgende regels: Eerst meldt u de omschakeling van de uitloop aan: deze bedraagt 1 jaar of 6 maand in geval van toegelaten verkorte omschakeling als er op de uitloop geen niet-toegelaten producten voor de biolandbouw zijn gebruikt. Let op! De ondergrond van de uitloop heeft geen invloed op de omschakelingsperiode. Zowel verhard (vb beton) als onverhard (weiland) moet minstens 6 maand op voorhand worden aangemeld voor bio.

Daarna kan u de varkens aanmelden. De omschakelingsperiode voor zeugen is 6 maand. Biggen geboren **na** de omschakelingsperiode zijn meteen bio. Biggen die geboren worden **tijdens** de omschakelingsperiode zijn pas bio na 6 maand. Indien deze biggen op een ander bedrijf worden afgemest, kunnen de mestvarkens in het biocircuit verkocht worden als ook dat mestbedrijf onder biocontrole staat.

Wat betreft het voeder gelden dezelfde percentages als voor rundvee.

### 2.1.4 Gefaseerde omschakeling voor kleine herkauwers

Het principe van de gefaseerde omschakelingsperiode bij kleine herkauwers zoals schapen en geiten is identiek aan het melkvee:

- Gedurende het eerste jaar schakelt de plantaardige productie om
- Vervolgens gaan de aanwezige melkschapen- of geiten in omschakeling
  - De melk en de dieren, aanwezig bij de start van de omschakelingsperiode zijn na 6 maanden biologisch
  - De lammen die geboren worden uit de schapen en geiten tijdens de 6 maand van omschakeling worden biologisch na het doorlopen van een eigen omschakeltermijn van 6 maanden
  - De lammen geboren na 6 maanden na de start van de omschakeling van de dierlijke productie zijn biologische lammeren.

Wat betreft het voeder gelden dezelfde percentages als voor rundvee.

## 2.2 Herkomst en aankoop van dieren

### 2.2.1 Selectie van rassen

De voorkeur moet worden gegeven aan inheemse rassen en stammen. Bij de keuze van de rassen of stammen moet rekening worden gehouden met:

- het vermogen van de dieren om zich aan de plaatselijke omstandigheden aan te passen
- hun levenskracht
- hun resistentie tegen ziekten
- de preventie van specifieke ziekten of gezondheidsproblemen, zoals het stresssyndroom bij varkens, PSE-syndroom ("pale, soft exudative"), acute dood, spontane abortus en moeilijke geboorten die keizersneden nodig maken
- de dieren moeten zich natuurlijk kunnen voortplanten. Het percentage natuurlijke geboorten bij rundvee moet tenminste 30% zijn na drie jaar biologische productie, en 90% na 5 jaar.

### 2.2.2 Aankoop van niet-biologische dieren: beperkt

De algemene regel geldt enkel voor gangbare dieren, ingezet voor de fokkerij. **Aankopen van gangbare dieren voor afmest is niet toegelaten.** Aankopen van niet-bio dieren kan in volgende gevallen:

- Wanneer een veehouderijtak die voorheen gangbaar werd gehouden, omgeschakeld wordt, dan kunnen de aanwezige dieren ook omgeschakeld worden
- wanneer een veestapel voor het eerst wordt samengesteld

- wanneer er een grote sterfte is door ziekte of ramp
- wanneer biologische dieren niet beschikbaar zijn

Onderstaande tabel licht per diersoort de specifieke voorwaarden toe.

**Tabel 5: Aankoop niet-bio dieren en omschakelingsperiode**

| Diersoort                     | Subcategorie                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Voorwaarde                                                                                                                                   |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| runderen/paarden hertachtigen | mannelijke fokdieren                                                                                                                                                                                                                                                                                              | enkel bedoeld voor voortplanting, <b>niet voor afmest</b>                                                                                    |
|                               | ongekalfde vaarzen                                                                                                                                                                                                                                                                                                | vergroten en vernieuwen van de kudde, maximaal 10%* van het aantal volwassen dieren per jaar**                                               |
|                               | kalveren en veulens                                                                                                                                                                                                                                                                                               | vergroten en vernieuwen van de kudde, jonger dan 6 maand. 3 maanden voor herten                                                              |
| varkens                       | jonge zeugen                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | vergroten en vernieuwen van de kudde, maximaal 20%* van het aantal volwassen dieren per jaar**                                               |
|                               | biggen                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | < 35 kg, voor het aanvullen of samenstellen van de veestapel voor de eerste keer. <b>Niet voor afmest!</b>                                   |
| schapen en geiten             | vrouwelijke dieren                                                                                                                                                                                                                                                                                                | vergroten en vernieuwen van de kudde, maximaal 20% van het aantal volwassen dieren per jaar**                                                |
|                               | lammeren                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | < 60 dagen oud, voor aanvullen of samenstellen van de veestapel voor de eerste keer                                                          |
| legkippen                     | kuikens                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | < 3 dagen oud bij aankoop. De regels voor opfok respecteren zoals beschreven in het Ministerieel Besluit van 27/05/2011                      |
|                               | leghennen                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | < 18 weken oud na toelating door de Vlaamse overheid en vanaf hun 3de levensdag gehouden volgens de biologische productiemethode             |
| vleeskuikens                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | < 3 dagen oud bij aankoop. Voor vernieuwing, aanvulling of samenstelling van de groep voor de eerste keer en na melding aan TÜV NORD Integra |
| struisvogels                  | vrouwelijke dieren                                                                                                                                                                                                                                                                                                | hebben nog niet gelegd, maximaal 10% van het aantal volwassen dieren per jaar                                                                |
|                               | kuikens                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | < 3 dagen oud bij aankoop, voor aanvullen of samenstellen van de veestapel voor de eerste keer                                               |
| konijnen                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 42 dagen voor het aanvullen of samenstellen van de veestapel voor de eerste keer                                                             |
| Noodsituaties                 | Bij grote sterfte onder de dieren als gevolg van gezondheidsproblemen of een noodsituatie, kan de veestapel of het beslag vernieuwd of aangevuld worden met niet-biologische dieren indien geen biologische dieren ter beschikking zijn. De Vlaamse overheid kan hiervoor een tijdsgebonden toestemming verlenen. |                                                                                                                                              |

\* Dit percentage kan worden verhoogd tot 40% bij een grote uitbreiding, overschakeling van het bedrijf op ander ras of naar een nieuwe diersoort, na toelating door de Vlaamse overheid. Het kan ook worden verhoogd tot 40% wanneer rassen voor de landbouw verloren dreigen te gaan. In dit laatste geval mogen de dieren al wel hebben geworpen, steeds na toelating door de Vlaamse overheid. Voor deze uitbreiding kan u het formulier 'aankoop niet-biodieren' op eenvoudig verzoek verkrijgen bij TÜV NORD Integra

\*\* Voor eenheden met minder dan 10 paarden en runderen, is vernieuwing beperkt tot één dier per jaar.

\*\*\* Voor eenheden met minder dan 5 varkens, schapen of geiten, is vernieuwing beperkt tot één dier per jaar.

### 2.2.3 Gangbare en biologische dieren op één bedrijf?

Bij de biologische veehouderij moeten alle dieren van dezelfde productie-eenheid worden gehouden volgens de regels van de biologische landbouw. In afwijking hierop mogen gangbare dieren alleen op het bedrijf gehouden worden indien het andere diersoorten betreft dan de biologische dieren én indien



ze gehouden worden in andere gebouwen en percelen dan de biologische dieren. Voor dieren van dezelfde soort dient u een apart SANITEL-nummer te hebben en de dieren moeten eigendom zijn van een andere juridische entiteit. Deze regels vallen ook onder de wet van het autonoom beheer van landbouwbedrijven.

Gangbare dieren mogen voor een beperkte periode gebruik maken van biologische percelen op voorwaarde dat de dieren afkomstig zijn van extensieve veeteelt. Het aantal dieren per ha moet bovendien overeenkomen met maximum 170 kg stikstof/ha/jaar en de biologische dieren mogen niet tegelijkertijd op deze weidegronden aanwezig zijn. U dient de periode van begrazing te registreren.

## 2.3 Voeding

Met de diervoeders wordt een kwaliteitsproductie nagestreefd om te voorzien in de nutritionele behoeften van de dieren in de verschillende ontwikkelingsfasen. Teeltsystemen voor herbivoren moeten gebaseerd worden op maximaal gebruik van weidegronden, naargelang van de beschikbaarheid daarvan tijdens de verschillende perioden van het jaar. Dwangvoeding is verboden.

### Algemene principes

- Het voeder voor alle dieren van het bedrijf mag uitsluitend afkomstig zijn van voedergewassen en diervoeder, gecertificeerd in overeenstemming met de regels van de biologische productie.
- Diervoeder wordt in hoofdzaak verkregen op het bedrijf waar de dieren worden gehouden of bij andere biologische bedrijven in dezelfde regio. De diervoeders voor herbivoren moeten voor tenminste 60% van de eenheid zelf afkomstig zijn, of als dit onmogelijk is, in samenwerking met andere biologische bedrijven en voornamelijk in de regio van de eenheid worden geproduceerd.
- Bij varkens en pluimvee, moet ten minste 20% van het voeder afkomstig zijn van het landbouwbedrijf zelf of, als dit niet mogelijk is, worden geproduceerd in dezelfde regio in samenwerking met andere biologische landbouwbedrijven of diervoederfabrikanten.  
**Indien u zelf niet voldoende voeder teelt, dient u te kunnen aantonen dat de door u aangekochte voeders regionaal geteeld zijn.** Dit kan bijv. door uw diervoederfabrikant te vragen om het percentage regionale grondstoffen te vermelden op de factuur. In Vlaanderen wordt met de term 'regionaal' de Europese Unie bedoeld.
- Het systematisch gebruik van stoffen om de groei of de productie te bevorderen (bv antibiotica, coccidiostatica en andere kunstmatige groeibevorderende hulpstoffen) en het gebruik van hormonen of soortgelijke stoffen voor het controleren van de reproductie of voor andere doeleinden (zoals het opwekken of synchroniseren van de bronst) is verboden.

#### 2.3.1 Voeding voor jonge zoogdieren

Jonge zoogdieren moeten bij voorkeur met moedermelk in plaats van natuurlijke melk worden gevoerd gedurende een minimumperiode van drie maanden voor runderen, bizons en paardachtigen, 45 dagen voor schapen en geiten en 40 dagen voor varkens. Voor konijnen is dit minimaal 30 dagen.

#### 2.3.2 Ruwvoer

Aan het dagrantsoen voor varkens en pluimvee moet ruwvoer, verse of gedroogde voedergewassen of kuilvoer worden toegevoegd. Voor herkauwers dient tenminste 60% van de droge stof van het dagrantsoen te bestaan uit ruwvoer, verse of gedroogde voedergewassen of kuilvoer. Voor dieren in de zuivelproductie is bij het begin van de lactatie een verlaging van 50% toegestaan gedurende maximaal drie maanden.

#### 2.3.3 Aangekocht krachtvoeder

De EG-verordening 889/2008 geeft ook regels voor de productie en de etikettering van biologische diervoeders. Hieruit kunnen we twee categorieën onderscheiden:

- **biologische diervoeders**

De aanduiding 'bio' en het biologische logo van de EU mogen worden gebruikt op een diervoeder als:

- alle ingrediënten van plantaardige of dierlijke oorsprong biologisch zijn
- ten minste 95% van de droge stof van het product bestaat uit biologische landbouwproducten

- **diervoeder toegelaten in de biologische productie overeenkomstig de Verordeningen (EG) nr. 834/2007 en (EG) nr. 889/2008**

De verwijzing naar de biologische landbouw mag enkel verschijnen in de ingrediëntenlijst vergezeld van het percentage biologische ingrediënten ten opzichte van het percentage agrarische ingrediënten, het geheel in dezelfde karakters als de lijst van de ingrediënten. In deze voeders kan ook "in omschakeling voeder" zitten, dit percentage dient dan ook op het etiket te staan.

## **2.4 Omschakelingsdiervoeders**

Zie Tabel 4 onder punt 2.1.3 voor de maximale percentages.

Het begrazen of de oogst van percelen blijvende voedergewassen, blijvend grasland of eiwithoudende gewassen die zich in het eerste omschakelingsjaar bevinden, mag maximaal 20% (berekend als percentage droge stof van plantaardige producten) van de totale gemiddelde hoeveelheid gevoederde diervoeders vormen, op voorwaarde dat deze percelen van het eigen bedrijf zijn (en tijdens de laatste 5 jaar geen deel hebben uitgemaakt van een biologische productie eenheid van dat bedrijf). Deze voedingsmiddelen worden ook berekend in het percentage van de producten in de periode van omschakeling, zoals hierboven aangegeven.

## **2.5 Niet-biologische grondstoffen**

- Voor **varkens en pluimvee** is het gebruik van 5% niet-biologisch eiwitrijk voeder toegestaan tot 31/12/2020. Het percentage wordt jaarlijks berekend als percentage droge stof van diervoeders van agrarische oorsprong. U dient bewijsstukken bij te houden voor de noodzaak van dit gebruik
- niet-biologische specerijen, kruiden, en melasse onder deze voorwaarden:
  - biologisch niet beschikbaar
  - geproduceerd of bereid zonder chemische oplosmiddelen
  - het gebruik ervan is beperkt tot 1% van het rantsoen van een bepaalde soort (% droge stof van diervoeders van agrarische oorsprong)
- producten afkomstig van duurzame visserij (vis, het meel, olie en eiwithydrolysaat) onder de voorwaarden:
  - geproduceerd of bereid zonder chemische oplosmiddelen
  - gebruik is beperkt tot niet-herbivoren
  - gebruik van vis-eiwithydrolysaat beperkt is tot jonge dieren
- zeezout of mijnsteenzout
- minerale voedermiddelen uit bijlage V en diervoederadditieven uit bijlage VI van EG-verordening 889/2008 (tabellen 6 en 7 van deze toelichting).

## **2.6 Ingangscontrole bij aankoop diervoeder**

Als u diervoeders aankoopt, doe een grondige ingangscontrole, zodat u weet welk type voeder u heeft ontvangen en uit welke grondstoffen het bestaat. Hou daarbij zeker rekening met volgende zaken:

- de toegelaten % niet-biologische grondstoffen vermeld in punt 2.5
- het toegelaten % omschakelingsvoeder op jaarbasis
- het % gangbaar eiwitrijk voeder op jaarbasis voor varkens en kippen (max 5%)
- vraag aan uw diervoederfabrikant het % gangbaar eiwitrijk voeder en het % gangbare kruiden/melasse t.o.v. agrarische droge stof te vermelden op de leveringsbon van samengestelde diervoeders zodat u dit in één oogopslag kan verifiëren. Anders dient u zelf steeds een berekening te maken op basis van de wettelijk verplichte vermeldingen.
- Vraag uw diervoederfabrikant om het % 'regionale' grondstoffen te vermelden indien uw rantsoen enkel uit aangekochte voeders bestaat.

**Tabel 6: Voedermiddelen van minerale oorsprong en gisten**

| Voedermiddelen van minerale oorsprong                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kalkrijke schelpen van waterdieren                                                                                            |
| Maerl (rodoliet of zeewierkalk)                                                                                               |
| Lithotame                                                                                                                     |
| Calciumgluconaat                                                                                                              |
| Calcium carbonaat                                                                                                             |
| Gedefluoreerd monocalciumfosfaat                                                                                              |
| Gedefluoreerd bicalciumfosfaat                                                                                                |
| Magnesium oxide (watervrij magnesia)                                                                                          |
| Magnesiumsulfaat                                                                                                              |
| Magnesiumchloride                                                                                                             |
| Magnesium carbonaat                                                                                                           |
| Calcium magnesium fosfaat                                                                                                     |
| Magnesiumfosfaat                                                                                                              |
| Mononatriumfosfaat                                                                                                            |
| Calcium natriumfosfaat                                                                                                        |
| Natriumchloride                                                                                                               |
| Natriumbicarbonaat                                                                                                            |
| Natriumcarbonaat                                                                                                              |
| Natriumsulfaat                                                                                                                |
| Kaliumchloride                                                                                                                |
| Andere voedermiddelen: (Bij-)producten van de fermentatie van micro-organismen waarvan de cellen geïnactiveerd of gedood zijn |
| Saccharomyces cerevisiae                                                                                                      |
| Saccharomyces carlsbergiensis                                                                                                 |

**Tabel 7: Additieven**

| 1. Technologische toevoegingsmiddelen |                 |                        |
|---------------------------------------|-----------------|------------------------|
| a) Conserveermiddelen                 |                 |                        |
| Code                                  | Benaming        | Bijzondere voorwaarden |
| E 200                                 | Sorbinezuur     |                        |
| E 236                                 | Mierenzuur      |                        |
| E 237                                 | natriumformiaat |                        |
| E 260                                 | Azijzuur        |                        |

|                                                                         |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| E 270                                                                   | Melkzuur                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 280                                                                   | Propionzuur                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 330                                                                   | Citroenzuur                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| b) Antioxidanten                                                        |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1b306(i)                                                                | Tocoferolrijke extracten van natuurlijke oorsprong                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1b306(ii)                                                               | Tocoferolrijke extracten van plantaardige oliën (rijk aan delta-tocoferol) |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| c) Emulgatoren en stabilisatoren, verdikkingsmiddelen en geleermiddelen |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1c322                                                                   | Lecithinen                                                                 | Alleen wanneer afkomstig van biologische grondstoffen<br>Uitsluitend voor gebruik in diervoeders voor aquacultuurdieren                                                                                                                                                                    |
| d) Bindmiddelen, verdunningsmiddelen                                    |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 535                                                                   | natriumferrocyanide                                                        | Maximum: 20 mg / kg NaCl berekend als ferrocyanideanion                                                                                                                                                                                                                                    |
| E412                                                                    | Guarpitmeel                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 551b                                                                  | colloïdaal siliciumdioxide                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 551c                                                                  | Kieselgoer (diatomeeënaarde, gezuiverd)                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1m 558i                                                                 | Bentoniet                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 559                                                                   | Kaoliniethoudende klei, vrij van asbest                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 560                                                                   | Natuurlijke mengsels van steatiet en chloriet                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 561                                                                   | vermiculiet                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 562                                                                   | sepioliet                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 566                                                                   | Natroliet-fonoliet                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1g568                                                                   | Clinoptiloliet van sedimentaire oorsprong                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| E 599                                                                   | perliet                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| e) Toevoegingsmiddelen voor kuilvoer                                    |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1k                                                                      | Enzymen en micro-organismen                                                | Uitsluitend voor de productie van kuilvoer wanneer de weersomstandigheden een adequate fermentatie belemmeren. Mierenzuur, propionzuur en hun natriumzouten mogen bij de productie van kuilvoer alleen worden gebruikt wanneer de weersomstandigheden een adequate fermentatie belemmeren. |
| 1k236                                                                   | Mierenzuur                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1k237                                                                   | Natriumformiaat                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1k280                                                                   | Propionzuur                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1k281                                                                   | Natriumpropionaat                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 2. Sensoriële toevoegingsmiddelen                                       |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 2b                                                                      | Aromatische stoffen                                                        | alleen extracten van landbouwproducten                                                                                                                                                                                                                                                     |
|                                                                         | Castanea sativa Mill.: extract van tamme kastanje                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 3. Nutritionele toevoegingsmiddelen                                     |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

| a) Vitaminen, provitaminen en in chemische termen gedefinieerde stoffen met een gelijkaardige werking |                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3a                                                                                                    | Vitaminen en provitaminen                                       | Afgeleid van landbouwproducten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|                                                                                                       |                                                                 | Synthetisch afgeleide vitamines mogen voor niet-herkauwers en aquacultuurdieren slechts worden gebruikt indien zij identiek zijn aan van landbouwproducten afgeleide vitamines.                                                                                                                                                                                              |
|                                                                                                       |                                                                 | Synthetisch afgeleide vitamines A, D en E mogen voor herkauwers slechts worden gebruikt indien zij identiek zijn aan van landbouwproducten afgeleide vitamines: ze moeten zijn goedgekeurd door de lidstaten op basis van een beoordeling van de capaciteit van biologische gehouden herkauwers om de nodige hoeveelheid van deze vitamines uit hun voederrantsoen te halen. |
| 3a920                                                                                                 | Watervrije betaïne                                              | Alleen voor éénmagigen<br>Alleen van natuurlijke oorsprong en indien beschikbaar van biologische oorsprong                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| b) Verbindingen van sporenelementen                                                                   |                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| E1Ijzer                                                                                               |                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b101                                                                                                 | Ijzer(II)carbonaat (sideriet)                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b103                                                                                                 | Ijzer(II)sulfaat-monohydraat                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b104                                                                                                 | Ijzer(II)sulfaat-heptahydraat                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b201                                                                                                 | Kaliumjodide                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b202                                                                                                 | Calciumjodaat, watervrij                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b203                                                                                                 | Gecoate korrels watervrij calciumjodaat                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b301                                                                                                 | Kobalt(II)acetaat-tetrahydraat                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b302                                                                                                 | Kobalt(II)carbonaat                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b303                                                                                                 | Kobalt(II)carbonaathydroxide (2:3)- monohydraat                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b304                                                                                                 | Gecoate korrels kobalt(II)carbonaathydroxide (2:3)- monohydraat |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b305                                                                                                 | Kobalt(II)sulfaat-heptahydraat                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b402                                                                                                 | koper(II)carbonaatdihydroxide-, monohydraat                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b404                                                                                                 | Koper(II)oxide                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b405                                                                                                 | Koper(II)sulfaat-, pentahydraat                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b409                                                                                                 | Dikoperchloridetrihydroxide                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b502                                                                                                 | Mangaan(II)oxide                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b503                                                                                                 | Mangaan sulfaat, monohydraat                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b603                                                                                                 | zinkoxide                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3b604                                                                                                 | Zinksulfaat-heptahydraat                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                             |                                                                                 |  |
|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|--|
| 3b605                                       | Zinksulfaat-monohydraat                                                         |  |
| 3b609                                       | Zinkchloridehydroxide-monohydraat                                               |  |
| 3b701                                       | Natriummolybdaatdihydraat                                                       |  |
| 3b801                                       | Natriumseleniet                                                                 |  |
| 3b810, 3b811, 3b812,<br>3b813 en 3b817      | Geïnactiveerde geseleniseerde gist                                              |  |
| <b>4. Zoötechnische toevoegingsmiddelen</b> |                                                                                 |  |
| 4a, 4b, 4c en 4d                            | Enzymen en micro-organismen in de categorie "zoötechnische toevoegingsmiddelen" |  |

## 2.7 Grondgebondenheid en mestbeheer

De biologische veeteelt is een grondgebonden productiemethode. Het aantal dieren wordt beperkt om overbegrazing, vertrappen van de bodem, erosie en door de dieren of de verspreiding van hun mest veroorzaakte vervuiling tot een minimum te beperken. De maximale veebezetting mag niet meer bedragen dan 2 grootvee-eenheden (GVE) per hectare biologische landbouwgrond. Deze bezetting komt overeenkomt met een mestafzet van 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare.

Indien nodig moet de totale veebezetting verlaagd worden om te voorkomen dat deze grens wordt overschreden, of dient er een afzetcontract te worden opgesteld met een andere biologische marktdeelnemer. Deze mestafzet moet aantoonbaar zijn door middel van de officiële afzetdocumenten (mestbank).

De niet-grondgebonden dierlijke productie, waarbij de betrokken marktdeelnemer geen landbouwgrond beheert en/of geen schriftelijke overeenkomst met een andere biologische marktdeelnemer is aangegaan voor de mestafzet, is verboden. Volgende tabellen geven het maximum aantal dieren weer dat overeenkomt met 170 EN.

**Tabel 8: aantal dieren dat overeenkomt met 170 EN**

| <b>RUNDVEE</b>                           | <b>#dieren/ha</b> | <b>#ha/dier</b>       |
|------------------------------------------|-------------------|-----------------------|
| <b>Melkvee</b>                           |                   |                       |
| Melkkoeien                               | 2                 | 0,5                   |
| Vervangingsvee jonger dan 1 jaar         | 5,15              | 0,194                 |
| Vervangingsvee van 1 jaar tot 2 jaar     | 2,93              | 0,341                 |
| <b>Mestvee</b>                           |                   |                       |
| Zoogkoeien                               | 2,62              | 0,382                 |
| Mestkalveren                             | 20,71             | 0,048                 |
| Runderen jonger dan 1 jaar               | 7,62              | 0,131                 |
| Runderen van 1 tot 2 jaar                | 2,93              | 0,341                 |
| Andere runderen                          | 2,21              | 0,453                 |
| <b>VARKENS</b>                           |                   |                       |
| Biggen van 7 tot 20 kg                   | 145,3             | 0,007                 |
| Beren                                    | 12,42             | 0,081                 |
| Zeugen, incl. biggen van minder dan 7 kg | 9,35              | 0,107                 |
| Andere varkens van 20 tot 110 kg         | 23,81             | 0,042                 |
| van meer dan 110 kg                      | 9,08              | 0,11                  |
| <b>PLUIMVEE</b>                          |                   |                       |
| <b>Legrassen</b>                         | <b>#dieren/ha</b> | <b>#ha/100 dieren</b> |
| Legkippen                                | 399,06            | 0,251                 |

|                                           |                   |                       |
|-------------------------------------------|-------------------|-----------------------|
| Groot ouderdieren van legkippen           | 399,06            | 0,251                 |
| Opfokpoeljen van legkippen                | 1328,13           | 0,075                 |
| <b>Vleesrassen</b>                        | <b>#dieren/ha</b> | <b>#ha/100 dieren</b> |
| Slachtkuikens                             | 580               | 0,172                 |
| Slachtkuiken ouderdieren                  | 149,52            | 0,669                 |
| Opfokpoeljen van slachtkuiken ouderdieren | 829,27            | 0,121                 |
| <b>Struisvogels</b>                       | <b>#dieren/ha</b> | <b>#ha/10 dieren</b>  |
| Struisvogels fokdieren                    | 12,67             | 0,789                 |
| Struisvogels slachtdieren                 | 28,75             | 0,348                 |
| Struisvogels van 0 tot 3 maanden          | 61,53             | 0,163                 |
| <b>Kalkoenen</b>                          | <b>#dieren/ha</b> | <b>#ha/100 dieren</b> |
| Kalkoenen slachtdieren                    | 188,47            | 0,531                 |
| Kalkoenen ouderdieren                     | 137,76            | 0,726                 |
| Ander pluimvee                            | 708,33            | 0,141                 |
| <b>PAARDEN EN PONY'S</b>                  | <b>#dieren/ha</b> | <b>#ha/ 10 dieren</b> |
| Paarden van meer dan 600 kg               | 3,12              | 3,208                 |
| Paarden en pony's van 200 tot 600 kg      | 4                 | 2,502                 |
| Paarden en pony's van minder dan 200 kg   | 5,59              | 1,79                  |
| <b>KONIJNEN</b>                           | <b>#dieren/ha</b> | <b>#ha/100 dieren</b> |
| Gesloten bedrijven per vrouwelijk konijn  | 100               | 1                     |
| Vetmesterij per dier                      | 625               | 0,16                  |
| <b>GEITEN EN SCHAPEN</b>                  | <b>#dieren/ha</b> | <b>#ha/10dier</b>     |
| Geiten jonger dan 1 jaar                  | 57,24             | 0,175                 |
| Schapen jonger dan 1 jaar                 | 51,52             | 0,194                 |
| Geiten ouder dan 1 jaar                   | 23,64             | 0,423                 |
| Schapen ouder dan 1 jaar                  | 19,43             | 0,515                 |

Voor het berekenen van de nettostikstofuitscheiding mogen verliezen in rekening worden gebracht. Deze stikstof verliezen zijn te vinden op de website van de Mestbank via volgende link:

<https://www.vlm.be/nl/themas/Mestbank/mest/dierlijke-productie/stikstofverliezen/Paginas/default.aspx>

## 2.8 Dierhandelingen

### 2.8.1 Basiskennis

Het personeel dat de dieren verzorgt, moet over de nodige basiskennis en -vaardigheden beschikken wat de gezondheid en de welzijnsbehoeften van de dieren betreft.

### 2.8.2 Voortplanting

De voortplanting is gebaseerd op natuurlijke methoden. Kunstmatige inseminatie is toegestaan, maar klonering en embryotransplantatie mogen niet worden toegepast. Daarnaast mag de voortplanting niet worden gestimuleerd door behandeling met hormonen of soortgelijke stoffen.

Een natuurlijke geboorte moet de voorkeur krijgen.

### 2.8.3 Ingrepen

Ingrepen als het aanbrengen van rubberbanden aan de staarten van schapen, couperen van staarten, knippen van tanden, snavelkappen en onthoornen mogen in de biologische landbouw niet routinematig worden toegepast. Voor sommige van deze ingrepen kan de bevoegde autoriteit echter ad hoc toestemming verlenen, wanneer de veiligheid in het gedrang komt of wanneer dergelijke ingrepen gericht zijn op de verbetering van de gezondheid, het welzijn of de hygiëne van de dieren.

Castratie is toegestaan om de kwaliteit van de producten te handhaven en traditionele productiemethoden in stand te houden (slachtossen, enz.). Deze handelingen mogen uitsluitend indien uitgevoerd op de daarvoor meest geschikte leeftijd door vakbekwaam personeel en zo dat eventueel lijden van de dieren tot een minimum wordt beperkt. Immunocastratie is niet toegestaan!

#### 2.8.4 Vervoer

Het vervoer van de dieren moet op een manier gebeuren dat stress wordt beperkt. De dieren moeten voorzichtig worden in- en uitgeladen en zonder gebruik te maken van enig elektrisch dwangmiddel. Het gebruik van allopathische kalmeringsmiddelen voorafgaand aan en tijdens het vervoer is verboden. In de periode voor het slachten en bij het slachten moet zo met de dieren worden omgegaan dat stress tot een minimum wordt beperkt.

#### 2.8.5 Slachtleefijd van het pluimvee

De minimum slachtleeftijden voor pluimvee zijn:

- 81 dagen voor kuikens
- 150 dagen voor kapoenen
- 49 dagen voor Pekingeenden
- 70 dagen voor vrouwelijke Barbarijse eenden
- 84 dagen voor mannelijke Barbarijse eenden
- 92 dagen voor Mallardeenden
- 94 dagen voor parelhoenders
- 140 dagen voor mannelijke kalkoenen en braadganzen
- 100 dagen voor vrouwelijke kalkoenen

Bij het gebruik van traag groeiende rassen kan deze leeftijd verminderd worden, maar de omschakelingsperiode van 10 weken dient wel steeds gerespecteerd te worden. De Vlaamse overheid heeft volgende lijst van erkende traag groeiende rassen opgesteld:

- SA51 x X44B (SASSO)
- SA51 x XL44 (SASSO)
- JA57 x I66C (HUBBARD)
- Kabir 277 x GGKNN (KABIR)
- Kabir 99 x GGKNN (Kabir)

## 2.9 Huisvesting en buitenruimte

### 2.9.1 Huisvesting

De huisvestingspraktijken, bezettingsdichtheid en huisvestingsvoorwaarden waarborgen dat aan de biologische en ethologische behoeften van de dieren wordt voldaan.

De isolatie, de verwarming en de ventilatie van het gebouw moeten ervoor zorgen dat de luchtcirculatie, het stofgehalte, de temperatuur, de relatieve vochtigheid en de gasconcentratie beperkt blijven tot een niveau dat voor de dieren niet schadelijk is. Natuurlijke ventilatie en daglicht in het gebouw zijn de norm.



De veebezetting in de gebouwen moeten zorgen voor het comfort, het welzijn en de soortspecifieke behoeften van de dieren. Het welzijn van de dieren staat centraal. Dit houdt in: zorgen voor voldoende ruimte om op natuurlijke wijze te staan, gemakkelijk te gaan liggen, zich om te draaien, zich te verzorgen, alle natuurlijke houdingen aan te nemen en alle natuurlijke bewegingen uit te voeren zoals zich uitrekken en met de vleugels klapperen.

### 2.9.2 Buitenruimte

De dieren moeten permanent toegang tot uitloop hebben in de open lucht, bij voorkeur weidegrond, wanneer de weersomstandigheden en de staat van de grond dit mogelijk maken. De overheid kan hierop beperkingen leggen in het kader van volks- en diergezondheid. De buitenruimten mogen tot 50% overdekt zijn. De minimumoppervlakten van binnen- en buitenruimten staan hieronder vermeld in de tabellen 9 en 10.

**Tabel 9: runderen, varkens, geiten, schapen en herten**

| Diersoort                                  | Gewicht (kg)                    | Binnenruimte m²                                                                     | Buitenruimte m², behalve weidegronden |
|--------------------------------------------|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|
| Fok- en mestrunderen en paardachtigen      | tot 100                         | 1,5                                                                                 | 1,1                                   |
|                                            | tot 200                         | 2,5                                                                                 | 1,9                                   |
|                                            | tot 350                         | 4                                                                                   | 3                                     |
|                                            | meer dan 350                    | 5 en minstens 1 m² /100 kg                                                          | 3,7 en minstens 0,75 m² /100 kg       |
| Melkkoeien                                 |                                 | 6                                                                                   | 4,5                                   |
| Fokstieren                                 |                                 | 10                                                                                  | 30                                    |
| Schapen en geiten                          |                                 | 1,5 per schaap/geit                                                                 | 2,5                                   |
|                                            |                                 | 0,35 per lam/jonge geit                                                             | 0,5                                   |
| Zogende zeugen met biggen tot 40 dagen oud |                                 | 7,5 per zeug                                                                        | 2,5                                   |
| Slachtvarkens                              | tot 50                          | 0,8                                                                                 | 0,6                                   |
|                                            | tot 85                          | 1,1                                                                                 | 0,8                                   |
|                                            | tot 110                         | 1,3                                                                                 | 1                                     |
|                                            | Meer dan 110 kg                 | 1,5                                                                                 | 1,2                                   |
| Biggen                                     | ouder dan 40 dagen en tot 30 kg | 0,6                                                                                 | 0,4                                   |
| Fokvarkens                                 |                                 | 2,5 per zeug                                                                        | 1,9                                   |
|                                            |                                 | 6 per beer; Indien de boxen worden gebruik voor natuurlijke dekking: 10 m² per beer | 8                                     |
| Hertachtigen                               | tot 12 maanden                  | 2                                                                                   | 4                                     |
|                                            | ouder dan 12 maanden            | 5                                                                                   | 10                                    |

**Tabel 10: pluimvee en konijnen**

| Diersoort                               | Binnenruimte (beschikbaar netto oppervlakte)                                                             |                     | Buitenruimte (m <sup>2</sup> per dier beschikbaar)               |
|-----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|------------------------------------------------------------------|
|                                         | Aantal dieren/m <sup>2</sup>                                                                             | Cm zitstok per dier |                                                                  |
| Legkippen                               | 6/m <sup>2</sup><br>maximaal 7 per nest of in geval van gemeenschappelijk nest, 120 cm <sup>2</sup> /kip | 18                  | 4, mits het maximum van 170 kg N/ha/jaar niet wordt overschreden |
| Mestpluimvee (in vaste pluimveestallen) | 10, met maximaal 21 kg levend gewicht/m <sup>2</sup>                                                     |                     | 4 slachtkuikens en parelhoenders 4,5 eenden                      |

|                                             |                                                                                                         |                                   |                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                             |                                                                                                         | 20 (alleen<br>parel-<br>hoenders) | 10 kalkoenen<br>15 ganzen<br>Voor geen van deze soorten mag het maximum<br>van 170 kg N/ha/jaar worden overschreden                                                                                                                             |
| Mestpluimvee in mobiele*<br>pluimveestallen | 16 <sup>(1)</sup> in mobiele<br>pluimveestallen met<br>hoogstens 30 kg levend<br>gewicht/m <sup>2</sup> |                                   | 2,5, mits het maximum van 170 kg N/ha/jaar niet<br>wordt overschreden                                                                                                                                                                           |
| poeljen 3 dagen tot 6 weken                 | maximaal 20                                                                                             |                                   | niet van toepassing                                                                                                                                                                                                                             |
| Poeljen 6 tot 12 weken                      | maximaal 13                                                                                             |                                   | 1 (vanaf 9 weken)                                                                                                                                                                                                                               |
| 12 tot 18 weken                             | maximaal 10                                                                                             |                                   |                                                                                                                                                                                                                                                 |
| struisvogels 3 dagen tot 6 weken            | minimaal 0,75 m <sup>2</sup> /dier                                                                      |                                   | niet van toepassing                                                                                                                                                                                                                             |
| Struisvogels 6 tot 12 weken                 | minimaal 1,5 m <sup>2</sup> /dier                                                                       |                                   | 10 m <sup>2</sup> /dier                                                                                                                                                                                                                         |
| Struisvogels 12 weken tot 12<br>maanden     | minimaal 2,5 m <sup>2</sup> /dier                                                                       |                                   | minimaal 125 m <sup>2</sup> /dier                                                                                                                                                                                                               |
| Struisvogels ouder dan 12<br>maanden        | minimaal 4 m <sup>2</sup> /dier                                                                         |                                   | minimaal 200 m <sup>2</sup> /dier                                                                                                                                                                                                               |
| vleeskonijnen 42 dagen en ouder             | 0,2m <sup>2</sup> /dier (zonder<br>verhoogde niveau's)                                                  |                                   | 5m <sup>2</sup> /dier of 0,4m <sup>2</sup> als de konijnen worden<br>gehouden in kooien die dagelijks verplaatst<br>worden naar een vers stuk gras, waarvan de<br>bodem van de buitenruimte het eten van het<br>gras onder de kooien niet belet |
| Alle andere konijnen                        | minimaal 0,6 m <sup>2</sup> /dier                                                                       |                                   | minimaal 0,6 m <sup>2</sup> /dier                                                                                                                                                                                                               |

( 1 ) Alleen in het geval van mobiele stallen met een vloeroppervlak van maximaal 150 m<sup>2</sup>.

\* Een stal is pas mobiel als hij tenminste 1 maal per jaar verplaatst wordt naar een andere biologische uitloop.

### 2.9.3 Reiniging van gebouwen en materiaal

De stallen, hokken, uitrusting en gereedschappen moeten naar behoren worden gereinigd en ontsmet om kruisbesmetting en de ontwikkeling van vectororganismen te voorkomen. Enkel de producten uit bijlage II, deel E, mogen hiervoor gebruikt worden:

- Kalium- en natriumzeep
- Water en stoom
- Kalkmelk
- Kalk
- Ongebluste kalk
- Natriumhypochloriet (bijvoorbeeld bleekwater)
- Bijtende soda
- Bijtende potas
- Waterstofperoxide
- Natuurlijke plantenextracten
- Citroenzuur, perazijnzuur, mierenzuur, melkzuur, oxaalzuur en azijnzuur
- Alcohol
- Salpeterzuur (uitrusting van melkstallen)
- Fosforzuur (uitrusting van melkstallen)
- Formaldehyde
- Reinigings- en ontsmettingsmiddelen voor spenen en melkinstallaties
- Natriumcarbonaat

Om gebouwen en andere installaties waar dieren worden gehouden, te ontdoen van insecten en andere parasieten, mag gebruik worden gemaakt van elektrische of lijmvallen, rodenticiden en toegelaten producten (Tabel 2).

#### 2.9.4 Specifieke huisvestingsvoorschriften en dierhouderijpraktijken voor zoogdieren

De vloeren van de stallen moeten vlak zijn maar niet glad. Tenminste de helft van het totale vloeroppervlak van de binnenruimte moet dicht zijn. Dat wil zeggen: niet voorzien van latten- of roosterconstructie.

In de rustruimte moet worden gezorgd voor ruim voldoende en droog strooisel. Het strooisel moet bestaan uit stro of andere geschikte materialen. Het strooisel mag worden verbeterd en verrijkt met toegelaten minerale producten zoals vermeld in bijlage I van 889/2008.

##### a) Runderen en paarden

- Wanneer herbivoren tijdens de graastijd toegang hebben tot weidegrond en in winterstalling bewegingsvrijheid genieten, kan worden afgezien van de verplichting om gedurende de wintermaanden openluchtruimten te verschaffen
- Stieren van meer dan één jaar moeten toegang hebben tot weidegrond of tot een openluchtruimte.
- Het is verboden kalveren ouder dan een week onder te brengen in individuele hokken.

##### b) Aangebonden runderen

- De dieren mogen niet aangebonden worden.
- **Afwijking:** kleine uitbatingen (gemiddeld minder dan 50 aanbindplaatsen) mogen de runderen aanbinden op voorwaarde dat de dieren ten minste tweemaal per week naar buiten gaan.

##### c) Varkens

- De varkens moeten permanent toegang tot uitloop hebben en moeten in de bewegingsruimte kunnen wroeten. Voor het wroeten mogen verschillende onderlagen gebruikt worden
- Zeugen moeten in groepen worden gehouden, behalve in de laatste fase van de dracht en tijdens de zoogtijd. Er moet bewegingsruimte in open lucht zijn. Het isoleren van de zeugen in het gebouw is toegelaten rond het werpen. Het isoleren van zeugen en hun biggen kan na het werpen
- Biggen mogen niet worden gehouden in vlakke batterijen of in biggenkooien.

##### d) Pluimvee

###### i. Huisvesting

- Pluimvee mag niet in kooien worden gehouden
- Gebouwen voor alle soorten pluimvee moeten voldoen aan volgende voorwaarden:
  - ten minste één derde van het vloeroppervlak moet bestaan uit vaste bodem: geen latten- of roosterconstructie en bedekt zijn met strooisel zoals stro, houtkrullen, zand of turfmolm
  - voorzien van openingen om naar binnen of naar buiten te gaan, aangepast aan de omvang van de dieren en die samen een totale lengte hebben van ten minste 4 m per 100 m<sup>2</sup> voor de dieren beschikbare ruimte
  - per pluimveestal mogen niet meer dieren gehuisvest worden dan:
    - 4800 kippen,
    - 3000 legkippen,
    - 5200 parelhoenders,
    - 4000 vrouwelijke Barbarijse eenden of Pekingeenden of 3200 mannelijke

- Barbarijse eenden of Pekingeenden of andere eenden,
    - 2500 kapoenen, ganzen of kalkoenen
- de totale nuttige oppervlakte van de stallen voor pluimvee voor de vleesproductie mag per productie-eenheid niet meer dan 1600 m<sup>2</sup> bedragen
- per mobiele stal (voor mestpluimvee) mogen niet meer dan 16 dieren/m<sup>2</sup> gehuisvest worden en mag de hoeveelheid levend gewicht/m<sup>2</sup> niet hoger zijn dan 30 kg. Een mobiele stal voldoet aan drie voorwaarden: een maximale vloeroppervlakte van 150 m<sup>2</sup> en hij wordt per jaar minstens één keer verplaatst
- Om gezondheidsredenen moeten gebouwen telkens na het houden van een partij pluimvee worden leeggemaakt. De stallen en toebehoren moeten dan worden gereinigd en ontsmet.

## ii. Kunstlicht

Voor legkippen mag het natuurlijk licht kunstmatig worden aangevuld tot een maximum van 16 uur licht per dag, met een onderbroken nachtelijke rustperiode zonder kunstlicht van minstens 8 uur.

## iii. Uitloop

Pluimvee moet permanent toegang hebben tot een uitloop wanneer de weersomstandigheden en de staat van de grond dit toelaten. Vriesweer wordt niet aanzien als een reden om de dieren binnen te laten. Wanneer de uitloop verzadigd is met water of bedekt is met sneeuw moet er geen uitloop gegeven worden.

De dieren moeten toegang hebben tot de uitloop:

- Legkippen vanaf 14 dagen na aankomst in de legstal, vanaf 11u00 tot zonsondergang
- Opfokpoeljen vanaf de leeftijd van 9 weken, dagelijks van 11u00 tot zonsondergang
- Vleeskippen vanaf de leeftijd van 6 weken, dagelijks van 11u00 tot zonsondergang en in ieder geval gedurende ten minste één derde van hun leven om gecertificeerd te kunnen worden.

Als de pluimveehouder van oordeel is dat de uitloop niet beschikbaar kan zijn, dan dient dit tijdig en dagelijks geregistreerd te worden. De openluchtruimten voor pluimvee moeten voor het grootste deel begroeid zijn, schuilmogelijkheden bieden en dieren gemakkelijk toegang geven tot voldoende drink- en voederbakken.

Pluimvee dat binnen wordt gehouden als gevolg van beperkingen of verplichtingen opgelegd door Gemeenschapsregelgeving (FAVV), moet permanent toegang hebben tot voldoende hoeveelheden ruwvoer en geschikt materiaal om aan zijn ethologische behoeften te voldoen.

Na het houden van een partij pluimvee moeten de uitlopen telkens tenminste 4 weken vrij gehouden worden om de vegetatie te laten aangroeien en om gezondheidsredenen.

## e) Konijnen

De binnenruimte voor konijnen moet over een vaste bodem beschikken. Die mag verhoogd zijn en er mogen extra niveaus in aangebracht worden. De oppervlakte van de extra niveaus mag niet meegerekend worden bij de minimaal vereiste oppervlakte van de binnenruimte. De minimale hoogte van zowel de binnen- als de buitenruimtes bedraagt 60 cm. De buitenruimte voor de voedsters mag 50% overdekt zijn.

De voedsters moeten over een donkere nestplaats beschikken. Konijnen houden op roosters, traliwerk

of een bodem zonder strooisel is niet toegelaten. Als de voedsters apart gehuisvest worden, moet het mogelijk zijn dat ze elkaar kunnen zien door de afrastering. Als de voedsters in groepen gehouden worden, moet iedere voedster minstens over één donkere nestplaats kunnen beschikken.

De vleeskonijnen moeten vanaf 42 dagen toegang hebben tot een weiland waarbij begrazing mogelijk is. Vleeskonijnen kunnen alleen afgemest worden op weiland waar ze ruwvoeder kunnen opnemen. Dat mag aangevuld worden met ander ruwvoeder. De leegstand van deze uitloop na elke ronde dient tenminste 4 weken te bedragen.

De omschakelingsperiode van de weidegrond voor konijnen bedraagt twaalf maanden. Die periode mag worden beperkt tot zes maanden voor grond die het vorige jaar niet is behandeld met producten die niet voor gebruik in de biologische productie zijn toegestaan.

## **2.10 Ziektepreventie en diergeneeskundige behandeling**

In de biologische dierlijke productie is ziektepreventie gebaseerd op:

- de selectie van rassen en foklijnen
- veehouderijbeheerspraktijken
- hoogwaardig voeder en lichaamsbeweging
- een passende bezettingsdichtheid
- een adequate en passende huisvesting onder hygiënische omstandigheden.

Als ondanks alle bovengenoemde preventieve maatregelen er toch ziekte of verwonding bij een dier wordt geconstateerd, moet het onmiddellijk worden behandeld om het lijden van het dier te vermijden. Zo nodig mogen onder strikte voorwaarden door chemische synthese verkregen allopatische diergeneesmiddelen, waaronder antibiotica en ontwormingsmiddelen, worden gebruikt als het gebruik van fytotherapeutische, homeopathische en andere middelen niet aangewezen is. In dergelijke gevallen dient u alle behandelingen en wachttijden te registreren in uw veeboek.

### **2.10.1 Fytotherapeutische en homeopathische behandeligen, met spoorelementen en mineralen**

Behandeling met fytotherapeutische en homeopathische producten en met spoorelementen moet de voorkeur krijgen mits hun therapeutisch effect doeltreffend is voor de betrokken diersoort en de aandoening waarop de behandeling is gericht.

### **2.10.2 Behandeling met chemisch gesynthetiseerde, allopatische geneesmiddelen, antibiotica**

Wanneer het gebruik van fytotherapeutische, homeopathische en andere producten niet doeltreffend is, mogen chemisch gesynthetiseerde allopatische geneesmiddelen, waaronder antibiotica worden gebruikt onder de volgende voorwaarden:

- curatief
- de behandeling is voorgeschreven door een dierenarts
- het dier of lot moet duidelijk worden geïdentificeerd
- de behandeling (aard van het product en actieve stof, details van de diagnose, de dosering, de wijze van toediening, de duur van de behandeling, wettelijke wachttijd) moet worden opgenomen in het veeboek met de nodige bewijsstukken
- naleven van de wachttijden. Voor bio in Vlaanderen gelden de volgende regels:
  - Als er een wachttijd is vermeld, is deze voor bioproducten het dubbele
  - Als er bij wachttijd "0" staat, is dit voor de bioproducten ook "0"
  - Als er geen wachttijd staat, is de wachttijd voor bio tenminste 14 dagen voor eieren, 14 dagen voor melk, 56 dagen voor vlees van pluimvee en zoogdieren. In alle andere gevallen tenminste 48 uur.

### 2.10.3 Verboden behandelingen

- Preventieve behandeling met chemisch gesynthetiseerde, allopatische geneesmiddelen of antibiotica op preventieve wijze:
  - bij dieren die geen symptomen vertonen
  - voordat een gezondheidsprobleem werd gediagnosticeerd
- Groeibevorderaars en hormonen voor het controleren van groei, reproductie of opwekken en synchroniseren van bronst

### 2.10.4 Toegelaten behandelingen

- Het gebruik van immunologische diergeneesmiddelen (vaccinatie)
- De wettelijk opgelegde behandeling van dieren, gebouwen en voorzieningen

### 2.10.5 Maximum aantal behandelingen

Behalve in het geval van vaccinaties, behandelingen tegen parasieten en verplichte uitroeiingschema's is het verboden om de volgende dieren en hun producten te verkopen als biologische producten:

- individuele dieren of groepen dieren die binnen twaalf maanden meer dan drie reeksen behandelingen zijn ondergaan met chemisch gesynthetiseerde, allopathische geneesmiddelen of antibiotica
- dieren die meer dan één reeks behandelingen ondergaan indien de productieve levenscyclus minder dan een jaar bedraagt.

De dieren die zich in een van bovenstaande situaties bevinden moeten opnieuw een omschakelingsperiode doorlopen.

Telkens wanneer geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik worden toegepast, moet deze informatie aan de controlerende autoriteit of het controleorgaan worden gemeld voordat de dieren of de dierlijke producten als biologisch gehouden dieren of biologisch geproduceerde producten in de handel worden gebracht. De volgende gegevens moeten doorgegeven worden: datum van behandeling, diagnose gegevens, dosering, aard van het behandelingsproduct, indicatie van de actieve farmacologische stoffen, behandelingsmethode en recepten van de dierenarts met de motivering van de daarvan en de wachttijden die moeten worden aangehouden voordat de betrokken dierlijke producten als biologische producten in de handel mogen worden gebracht.

## 3. Bio en niet-bio productie

In het geval van bio en niet-bio productie in hetzelfde bedrijf, moeten percelen en opslagplaatsen duidelijk gescheiden zijn. Daarenboven moet heel het bedrijf onder controle staan.

### 3.1 Plantaardige productie

Dezelfde rassen of rassen die moeilijk te onderscheiden zijn van elkaar mogen niet gekweekt worden volgens bio en conventionele wijze, behalve volgende uitzonderingen:

- In het geval van omschakeling van boomgaarden, erkend landbouwonderzoek en de productie van zaden en planten, indien:
  - er gepaste maatregelen zijn genomen om ervoor te zorgen dat de producten van de verschillende betrokken eenheden te allen tijde van elkaar gescheiden worden gehouden
  - het controleorgaan ten minste 48 uur op voorhand wordt ingelicht van de oogst
  - u na de oogst TÜV NORD Integra in kennis stelt van de precieze, op de betrokken eenheden ge oogste hoeveelheden en van de maatregelen die zijn genomen om de producten van

- elkaar te scheiden
  - telers een goedgekeurd omschakelingsplan van maximaal 5 jaar hebben, dit plan dient jaarlijks te worden voorgelegd aan de bevoegde overheid
- In het geval van grasland dat uitsluitend bestemd is voor begrazing.

### **3.2 Dierlijke productie**

In de veeteelt mogen geen dezelfde diersoorten in bio en conventionele vorm gehouden worden, behalve in het geval van onderzoek en onderwijs en mits de nodige maatregelen worden toegepast en dit na toelating van de Vlaamse overheid.

Twee bedrijven worden beschouwd als afzonderlijk indien de juridische structuur verschillend is en indien de gezondheidsentiteit (Sanitel-nummer) verschillend is.

### **3.3 Begrazen van biopercelen door conventionele dieren**

Niet-biologisch gehouden dieren mogen gedurende een beperkte periode per jaar gebruik maken van biologische weidegronden, op voorwaarde dat ze afkomstig zijn uit extensieve landbouwsystemen, niet op hetzelfde moment als biologisch gehouden dieren op de betrokken weidegrond aanwezig zijn en het verschillende soorten zijn. U houdt in dit geval bewijsstukken bij.

## **4. Diverse aspecten**

### **4.1 Transport van producten in gesloten containers**

De marktdeelnemer moet ervoor zorgen dat biologische producten slechts naar andere eenheden worden vervoerd in afgesloten verpakkingen of containers, vergezeld van de volgende vermeldingen (of vergezeld van een document die daarmee in verband kan gebracht worden):

Naam en adres van de producent (en eigenaar en verkoper indien nodig) naam van het product verwijzing naar de biologische landbouw naam en/of nummer van het controleorganisme.

Als het gaat om rechtstreeks vervoer tussen 2 gecontroleerde marktdeelnemers, moeten de verpakkingen niet gesloten zijn, maar de verwijzingen zoals hierboven vermeld, moeten worden weergegeven in een transportdocument.

### **4.2 Opslag van niet-toegelaten stoffen**

Het is verboden om op de eenheid grondstoffen op te slaan die niet toegestaan zijn in de biologische productie. Een uitzondering is de opslag van allopatische geneesmiddelen toegestaan op het bedrijf, zoals beschreven onder punt 2.10.

### **4.3 Genetisch gemodificeerde organismen (GGO's)**

GGO's en met of door GGO's geproduceerde producten mogen in de biologische productie niet gebruikt worden. In geval van gebruik van andere producten dan bioproducten moet u zich ervan verzekeren dat het product geen GGO bevat (via de etikettering van het product). Voorbeelden hiervan zijn afbreekbare afdekfolie op basis van zetmeel, inoculanten op basis van micro-organismen, enz.

### **4.4 Transport van dieren**

Bij het verhandelen van biologische dieren, van producent naar producent, of van producent naar slachthuis, moet er steeds een dierverhandelingsbon worden ingevuld. Voor meer uitleg over het

gebruik van dit begeleidende document, verwijzen we u graag naar onze toelichting over dit document, die u op eenvoudig verzoek bij ons kan bekomen.

## 5. Controle, sancties en premies

### 5.1 Biocontrole in de praktijk

#### 5.1.1 Kennisgeving en eerste controle

Indien u wil starten met de biologische productie moet u een formulier 'kennisgeving van activiteit' invullen, een contract aangaan met TÜV NORD Integra en een bijdrage voor de controlekost betalen. Als de vermelde gegevens in de kennisgeving zouden wijzigen, moet u deze altijd doorgeven.

In Vlaanderen vindt de eerste controle plaats binnen de 60 dagen na kennisgeving van de activiteit en ondertekening van het contract. De datum waarop het contract is getekend, is de startdatum van de omschakelingsperiode.

Voor de eerste controle houdt u volgende gegevens ter beschikking:

- volledige beschrijving van de percelen, weiden, uitlopen, productie- en opslagruimten van de grondstoffen en producten, de verwerking, de omstandigheden en het verpakken van de producten
- volledige beschrijving van de mestopslag
- teeltboek, met volledige registratie van de bemesting en eventuele gewasbescherming
- eventueel de overeenkomsten met andere landbouwers voor mestafzet
- alle voorzorgsmaatregelen (risico-analyse) die het bedrijf neemt om de contaminatie van de biologische productiemethode te vermijden. Voorbeelden van risico-analyses zijn te vinden op de website van Bioforum: [https://www.bioforum.be/nl/contaminatie\\_boer](https://www.bioforum.be/nl/contaminatie_boer)
- klachtenregistratie

Deze beschrijving en de maatregelen die de marktdeelnemer dient te nemen, mogen zowel op papier als digitaal bijgehouden worden. Deze registraties zijn aangegeven in het controlerapport dat ondertekend wordt door de betrokken producent.

#### 5.1.2 Volgende controles

Eenmaal u gestart bent met biologische productie zal TÜV NORD Integra jaarlijks tenminste één keer een fysieke controle uitvoeren op het bedrijf. Dit houdt in: een controle van de percelen, de gebouwen, alle opslaglocaties, de administratie en de bewijsstukken die u bijhoudt. Dit jaarlijks verplicht bezoek kan aangevuld worden met één of meerdere steekproefcontroles, waarbij één of meerdere aspecten worden gecontroleerd. Deze steekproefcontroles gebeuren onaangekondigd.

#### 5.1.3 Toegang tot gebouwen en documentatie

U moet de controleur van TÜV NORD Integra de toegang tot de gebouwen verlenen. Daarnaast moeten de boekhouding en alle andere nuttige documenten beschikbaar zijn ter controle.

De boekhouding omvat zowel een voorraadboekhouding, als een financiële boekhouding. Deze bevatten volgende gegevens:

de leverancier, de verkoper of exporteur van de aangekochte producten

- de aard, hoeveelheden en het gebruik van de aangekochte inputs zoals zaden en mengvoeders
- de aard en hoeveelheid van de biologische producten die in de bedrijfsruimten zijn opgeslagen
- de aard, de hoeveelheid en de geadresseerden van de verkochte producten



- de resultaten van de herkomstcontrole van biologische producten en alle andere gegevens die de controlerende autoriteit of het controleorgaan voor een behoorlijke controle nodig heeft, bevatten.

#### 5.1.4 Herkomstcontrole

Bij de herkomstcontrole gaat u zelf na of het aangekochte bioproduct wel degelijk een certificaat heeft en of de gegevens op etiket, leveringsbon en factuur eenduidig verwijzen naar de bio-kwaliteit. De gegevens in de administratie moeten met passende bewijsstukken worden gestaafd.

Uit de administratie moet blijken dat de aangevoerde en de afgevoerde hoeveelheden in evenwicht zijn.

#### 5.1.5 Teeltboek

Er moet een teeltboek in de vorm van een register worden bijgehouden op het bedrijf en dat moet beschikbaar zijn voor controle.

Het omvat minstens:

- meststoffen: de datum van toepassing, de aard en de hoeveelheid van de meststoffen en de betrokken percelen
- gewasbeschermingsmiddelen: de reden voor en de datum van behandeling, de aard van het product en de behandelingsmethode
- landbouwproductiemiddelen: de datum, de aard en de hoeveelheid van het aangekochte product
- oogst: de datum van de oogst, de soort en de omvang van de biologische of omschakelingsproductie.

#### 5.1.6 Veeboek

Het veeboek moet beschikbaar zijn voor controle. Het is een verzameling van diverse gegevens die geregistreerd moeten worden:

- voor dieren die het bedrijf binnenkomen: herkomst en datum van aankomst, omschakelingsperiode, identificatiemerk en geneeskundig dossier
- voor dieren die het bedrijf verlaten: leeftijd, aantal, gewicht in geval van slachten, identificatiemerk en bestemming
- de verliezen van dieren en de verantwoording van de verliezen
- voor diervoeders: het soort voeder inclusief voedingssupplementen, het aandeel van de verschillende ingrediënten in het rantsoen, de perioden waarin de dieren toegang hebben tot uitlopen, de perioden van transhumance indien er op dit punt beperkingen gelden
- voor ziektepreventie: de behandeling van ziekten en dierengeneeskundige zorg: datum van behandeling, diagnosegegevens, dosering, aard van de behandeling
- product, indicatie van de actieve farmacologische stoffen, behandelingsmethode en recepten van de dierenarts met de motivering daarvan en wachttijden die moeten aangehouden worden voordat de betrokken dierlijke producten als biologische producten in de handel mogen worden gebracht
- lege sanitaire gebouwen en uitloop voor gevogelte.

## 5.2 Sancties

Na de controle krijgt u een rapport met het overzicht en omschrijving van de eventuele non-conformiteiten. Als de controleur tijdens de controle een inbreuk vaststelt, dan zal de certificeerder een maatregel opleggen die binnen een bepaalde periode dient te worden toegepast. Per type inbreuk liggen de sancties wettelijk vast. Er zijn daarbij verschillende mogelijkheden:

- een gewone opmerking (GO) voor kleine onregelmatigheden of duidelijk onvrijwillige gebreken;
- een vraag om verbetering (Vv), waarbij de certificeerder duidelijk aangeeft over welke onregelmatigheid het gaat en welke verbetering hij binnen welke termijn verwacht; Indien u binnen de gestelde termijn geen verbetering hebt aangebracht, dan volgt automatisch een waarschuwing;
- een waarschuwing (W), die tevens vermeldt welke sanctie er zal worden toegepast als u er geen rekening mee houdt. Indien u een waarschuwing hebt gekregen, komt er automatisch een verscherpte controle;
- een verscherpte controle (VC) volgt automatisch na een waarschuwing. Voor een verscherpte controle moet u bijkomende controlekosten betalen;
- declassering lot (DL): het declasseren of niet-certificeren van een bepaald deel van de productie;
- schorsing product (SP): verbod om gedurende een bepaalde periode het product als bio op de markt te brengen, het niet-certificeren van het product in kwestie;
- schorsing bedrijf (SB): verbod om gedurende een bepaalde periode alle producten van het bedrijf als bio op de markt te brengen.

### 5.3 Premies

#### 5.3.1 Hectaresteen en terugbetaling controlekost

Landbouwers en tuinders die de biologische productiemethode voor het eerst toepassen of verderzetten, kunnen door de Vlaamse overheid financieel extra ondersteund worden. Zowel voor de percelen als voor de controlekosten kan u subsidies ontvangen. Voor meer informatie contacteert u best de premiediensten van het Departement Landbouw en Visserij.

<http://lv.vlaanderen.be/nl/bio/subsidies-bio>

#### 5.3.2 Subsidie omschakelingsplannen en bedrijfsbegeleiding

De Vlaamse overheid subsidieert eveneens bedrijfsbegeleiding en wil zo de drempel voor omschakeling verlagen en de biologische productiemethode maximale slaagkansen geven. Om de marktdeelnemer een idee te geven van wat de omschakeling zou betekenen, biedt de Vlaamse overheid een subsidie aan voor het opstellen van een bedrijfsontwikkelingsplan. Deze subsidieaanvraag verplicht u niet tot omschakeling. Meer info hierover kunt u vinden via volgende link:

<https://lv.vlaanderen.be/nl/bio/subsidies/bedrijfsadvisering>